

Kitabın Özgün Adı
Historia Universal de la Infamia

İngilizceden Çeviren
Zeynep Çağlayan

Redaksiyon
Dürrin Tunç

Norman Thomas di Giovanni'nin
A Universal History of Infamy adıyla
İngilizceye çevirdiği kitabın, Penguin
Books tarafından 1987'de yapılan
baskısından dilimize aktarılmıştır.

ISBN 975-545-001-7

Kapak Resmi
Otto Dix (*Yedi Ölümcül Günah*)

Kapak Tasarımı
Nazlı Ongan

Dizgi
Huriye Zengin (Palatino 9.75)

Düzeltili

Hakan Kete

Ofset Baskıya Hazırlık

İdil Grafik

Kapak ve İç Baskı

Yön Matbaacılık

Cilt

Umut Mücellit

Birinci Basım

Ağustos 1990

İkinci Basım

Haziran 1991

Üçüncü Basım

Haziran 1993

TELOS YAYINCILIK

Firüzağa Mahallesi, Palaska Sokak, No: 14/A Beyoğlu - İstanbul
Telefon: 293 02 70 - 293 02 71

jorge luis borges

alçaklığın evrensel tarihi

Çeviren: Zeynep Çağlayan

telos

(Boş Sayfa)

İçindekiler

1954 Baskısına Önsöz 9

İlk Baskıya Önsöz 13

ALÇAKLIĞIN EVRENSEL TARİHİ

Korkunç Kurtarıcı Lazarus Morell 17

İnandırıcılıktan Yoksun

Düzençi Tom Castro 29

Hanım Korsan Dul Ching 39

Adaletsizlik Dağıtıcısı

Keşif Eastman 49

İlgisiz Katil Bill Harrigan 59

Onur Kırıcı Görgü Hocası

Kôtsuké no Suké 65

Maskeli Yün Boyayıcısı

Mervli Hakim 73

KÖŞE TUTAN

Köşe Tutan 83

VESAİRE

Dinbilimcinin Ölümü	97
Heykel Odası	101
Rüya Gören İki Adamın Öyküsü	105
Ertelenmiş Büyücülük	109
Mürekkep Aynası	113
Muhammed'in Dublörü	119
Cömert Düşman	121
Bilimin Kusursuzluğu Üzerine	123
Notlar	125
Kaynakça	127

1954 Baskısına Önsöz

Tüm olanaklarını kasten tüketen (ya da tüketmeye çalışan) ve gelip kendi parodisinin sınırına dayanan üslubu, barok olarak tanımlamalıyım. Andrew Lang'in, daha 1880'lerde Pope'un *Odysseia* çevirisinin bir parodisini yapmaya kalkışması boşunaydı; bu yapıt, kendi kendinin parodisiydi zaten. Sözde parodici de özgün metnin ötesine geçmeyi başaramadı. 'Barok', tasım biçimlerinden birinin adıdır; 18. yüzyıl bunu bir önceki yüzyıl mimarisi ve resminde görülen kimi taşkınlıklara uygulamıştır. Bir üslup, kendi hilelerini açık açık teşhir eder ya da fazlasıyla kullanırsa, varacağı son aşama baroktur. Barok entelektüeldir. Bernard Shaw da, tüm entelektüel emeğin, özü bakımından humor olduğunu belirtmiştir. Humorun böylesi, Baltasar Gracian'ın yapıtlarında kasıtlı değildir, ama John Donne'un humoru kasıtlı ya da bilinçlidir.

Bu sayfaların başlığının ta kendisi, onların barok karakterini ortaya seriyor. Bu özelliğe gem

vurmak, mahvetmek olurdu onları. İşte bu nedenle şimdi yirmi yıl sonra oldukları gibi yeniden basılmalarını ve şu sözü anımsatmayı yeğliyorum: "Ne yazdımsa yazdım." * (Johanna 19 : 22) Öykü yazmaya cesaret edemeyen, bu nedenle de (herhangi bir estetik açıklaması olmaksızın) başkalarının masallarını tahrif edip çarpıtarak kendisini eğlendiren ürkek bir genç adamın sorumsuzca oynadığı bir oyundur bu öyküler. Bu belirsiz alıştırmalardan sonra doğru dürüst bir öykü yazmanın zahmetine girişti bu genç adam. Büyük büyükbabalarından birinin adıyla, Francisco Bustos olarak imzaladığı, alışılmışın dışında, akıl ermeyecek ölçüde başarı kazanan 'Köşe Tutan' adlı öyküydü bu.

Eski Buenos Aires'in kenar mahallelerindeki yaşamı anlatan bu öyküde birkaç işlenmiş sözcük kullandığım dikkati çekecektir. Kullandım, çünkü kabadayı, incelmeye özlem duyuyordu ya da (ilkini geçersiz kılıyor ama, belki de gerçek neden budur) kabadayılar birer bireydir ve her zaman bizim idealimizdeki kabadayılar gibi konuşmazlar.

Büyük Taşıyıcı'nın** teologları, evrenin özünün boşluk olduğuna işaret ederler. Evrenin bu kitaptan ibaret küçük bir parçacığını kastettikleri ölçüde tümüyle haklılar da. Darağaçları ve korsanlar barınıyor bu kitapta.

Adındaki "alçaklık" sözcüğü gökgürültüsü gibi gürlüyor, ama ses ve öfkenin ardında hiçbir şey

* Hz. İsa'yı yargılayan mahkemeye başkanlık eden Yahuda Valisi Pontius Pilatus'un sözleri. —Ed.

** Budacılığın Mahayana kolu kastediliyor. —Ed.

yok. Kitap, bir görünüştten, bir imgeler yüzeyinden başka bir şey değil. Tam da bu nedenden ötürü eğlendirici olabilir. Yazarı mutsuz bir adamdı, ama öyküleri yazarak eğlendirdi kendisini; aldığı hazzın yankısı ulaşsın okura.

'Vesaire' bölümüne ise üç yeni parça ekledim.

J. L. B.

(Boş Sayfa)

İlk Baskıya Önsöz

Bu kitabı oluşturan edebi düzyazı alıştırmaları 1933 ve 1934 yıllarında yazıldı. Kaynakları da, sanırım, baştan okuduğum Stevenson ve Chesterton, Sternberg'in ilk filmleri ve herhalde Evaristo Carriego'nun biyografisi. Öykülerde kimi hilelerden yararlandım: rastgele sıralamalar, devamlılıkta ani kaymalar, bir adamın tüm yaşamını iki ya da üç sahneye bölmek (görsel amaçlı, benzer bir kaygı 'Köşe Tutan' adlı öyküyü de biçimlendiriyor). Öyküler psikolojik değil, olma iddiası da taşıyor.

Cildi tamamlayan büyücülük örneklerine gelince, onların üstünde çevirmen ve okurdan daha fazla hak iddia etmiyorum. Kimi zaman iyi okurların iyi yazarlardan bile ender bulunduğundan kuşkulaniyorum. Valéry tarafından Edmond Teste'e atfedilen parçaların, genelde Teste'in eşi ve arkadaşlarınınkinden daha az takdire layık olduklarını kim inkâr edebilir ki? Açık ki, okuma, yazmadan sonra gelen bir etkinliktir. Daha alçakgönüllü, daha az sikkinti veren, daha entelektüel bir uğraştır.

J. L. B.

27 Mayıs 1935, Buenos Aires

(Boş Sayfa)

ALÇAKLIĞIN EVRENSEL TARİHİ

(Boş Sayfa)

Korkunç Kurtarıcı Lazarus Morell

Dolaylı Neden

1517'de, Antiller'deki altın madenlerinin cehennemsi derinliklerinde eriyip giden yerlilere çok acıyan İspanyol misyoner Bartolomé de las Casas, İspanya Kralı V. Carlos'a zenci ithal etmeyi önermişti. Antiller'deki altın madenlerinin cehennemsi derinliklerinde zenciler eriyip gitsin diye. Bizler, her iki Amerika, bu ani, tuhaf, insancıl değişikliğe borçluyuz pek çok şeyi: W. C. Handy'nin Blues müziğini; Uruguaylı avukat ve zenci tarzından esinlenen don Pedro Figari'nin Paris'te gösterdiği başarıyı; tango-nun izini zencilere kadar süren bir diğer Uruguaylı, don Vicente Rossi'nin yazılarını; Abraham Lincoln'ün efsanevi boyutlarını; İç Savaş'ın neden olduğu 500.000 ölüyü; 3.300.000 doları emekli asker maaşlarına harcamamızı; İspanyol Akademisi tarafından hazırlanan sözlüğün 13. baskısına 'linç etmek' fiilinin alınmasını; King Vidor'un *Hallelujah* adlı taşkın filmini; Uruguay'da Cerrito çarpışmasında Arjantinli yüzbaşı Miguel Soler'in başını çektiği,

nl "Mulattolar* ve siyahlar" bölüğünün coşkulu süngü saldırısını; Martin Fierro tarafından bir zencinin öldürülmesini; Küba'nın o acınası rumbası 'Fıstık Satıcısı'nı; tutuklanmış ve zindanda ezilmiş Toussaint L'Ouverture¹ Napolyonizmini; Haiti voodoo törenlerinin yılanını ve haçını; *papaloi* bıçağıyla boğazı kesilen keçilerin kanını; tangonun atası *habanera*yı; bir diğerk eski zenci dansı olan Buenos Aires ve Monte Video kökenli *candombeyi*.

Dahası, hain kurtarıcı Lazarus Morell'in o dehşetli, utanılası yaşamını.

Yer

Suların atası, dünyanın en büyük nehri Mississippi, bu eşi bulunmayan aşağılık adam için benzersiz bir sahneydi (Nehri keşfeden Alvarez de Pineda'dır. Buraya ilk inceleme gezisini düzenleyen de, Peru'nun eski fatihi kaptan Hernando de Soto² oldu. İnka şefi Atahualpa'ya kodeste vakit geçirsin diye satranç öğretmişti. De Soto ldğnde, Mississippi'nin sularına gömüldü).

Mississippi geniş bir nehir; Parana, Uruguay, Amazon ve Orinoco nehirlerinin büyük, bulanık bir kardeşidir. amurludur suları; her yıl neğrin kustug 400 milyon ton kum, Meksika Körfezi'ni bulanırır. Öteden beri biriken pislik burada bir delta oluşturmuş; sürekli çözün kalıntıları kıtasında dev selviler kök salmış; çamur, saz ve l balık labirentleri bu çürüme kokan, alüvyonlu bölgenin sı-

* Zenci-Beyaz karışımı melez.

nırlarını genişletmiş, düzenini bozmuştur. Nehrin yukarısında, Arkansas ve Ohio arasında bir ova daha uzanır. Burada yaşayan soluk benizli, kavgacı, ateşli adamlar taş ve demir karşısında hayrete düşerler, çünkü çevrelerinde kum, kereste ve çamurlu sudan başka bir şey yoktur.

Adamlar

19. yüzyılın başında (ki bizi ilgilendiren tarih budur), nehir boyunca uzanan geniş pamuk tarlaları, gündoğumundan günbatımına dek zenciler tarafından işlenirdi. Bu zenciler tahta barakalarda toprak üstünde yatarlardı. Ana-çocuk ilişkisi dışında birbirleriyle olan akrabalıkları rastgele ve belirsizdi. Adları vardı, ama soyadları yoktu. Okuma yazma da bilmezlerdi. Yumuşak, tiz sesleriyle, ünlüleri uzatıp yayarak konuşurlardı İngilizceyi. Gözetimcinin kamçısı altında iki büklüm, sıra sıra dizilip çalışırlardı. Kaçmaya kalkıştıklarında, sakallı adamlar, güzel atlarına atlayıp bir sürü azgın köpekle zencilerin izini sürer, bulurdu onları.

Hayvanca ümit ve Afrikalılar'a özgü korku katmanlarına İncil'in sözleri de eklenmişti. İsa'ya inanıyorlardı. Bütün içtenlikleriyle hep bir ağızdan ilahiler söylerlerdi: "Aşağı gel, Musa." Onlar için Mississippi, zavallı Şeria Irmağı'nın muhteşem hayali yerine geçiyordu.

Bu iyi işlenmiş toprağın ve siyahlardan oluşan bu sürülerin sahipleri tembel, açgözlü, saçları bukleli beylerdi. Oturdukları nehir manzaralı büyük konaklara, beyaz çamdan Yunan taklidi kapılardan

girilirdi. İyi bir köle bin dolar değerindeydi ve fazla dayanmazdı. Kimileri hastalıktan yatağa düşüp ölecek kadar nankördü. Bunca belirsizlik arasında, toprak sahipleri en çok kazancı sağlamanın yollarını bulmalıydı. Kölelerin, günün ilk ışığından akşam dek tarlalarda çalıştırılmalarının nedeni buydu işte. Gene bu nedenle, her yıl ürün veren pamuk, tütün ya da şeker kamışı ekilirdi toprağa. Açıgözlülikle ekilip, haddinden fazla işlenen toprak, kısa zamanda ürün vermez hale gelir; yerini yosunların bürüdüğü bataklıklara bırakırdı. Terk edilmiş çiftliklerde, kasabaların kenar mahallelerinde, kamışlıklarda ve sefil bataklık kıyılarında yoksul beyazlar yaşırdı. Balıkçılık, kimi zaman da avcılık ve at hırsızlığı yaparlardı. Sık sık çalıntı yiyecek dilenirlerdi zencilerden. Bu aşağılık durumlarına rağmen, yoksul beyazlar lekelenmemiş, katışıksız kanlarının verdiği onuru taşıyorlardı içlerinde. Lazarus Morell bunlardan biriydi.

Adam

Morell'in genelde Amerikan dergilerinde yayınlanan dagerotipleri* gerçeğe uygun değildir. Bu denli unutulmaz, bu denli ünlü bir adamın gerçek resimlerinin bulunmayışı rastlantı olamaz. Varsayalım ki, Morell kameradan uzak duruyordu; öncelikle, gereksiz ipuçları bırakmamak, aynı zamanda çevresini saran giz perdesini sağlamlaştırmak için.

* Eski bir fotoğraf tekniği. —Ed.

Gene de biliyoruz ki, gençliğinde dış görünüşü açısından talihsiz bir insandı. Birbirine fazla yakın gözleri, dümdüz bir çizgiyi andıran dudakları hiç de çekici değildi. Daha sonra, geçen yıllar, saçları ağarmış sahtekârlara, yaptıkları yanına kâr kalmış cüretkâr suçlulara özgü tuhaf bir asalet kazandırdı ona. Sefalet içinde geçen çocukluğuna ve şerefsizce sürdürdüğü yaşamına rağmen, hep Güneyli bir beyefendi olarak kaldı. Kutsal kitabı bilmesi sayesinde olağanüstü bir inandırıcılıkla vaaz verirdi. «Lazarus Morell'i minberde gördüm,» diyordu Baton Rouge kumarhanelerinin sahibi. «Onun yol gösterici sözlerini dinledim, göz pınarlarında biriken yaşları gördüm. Biliyordum, Tanrı'nın gözünde, o bir günahkâr, bir katil, bir dolandırıcıydı, ama gene de gözlerim yaşardı.»

Bu kutsal, coşkulu söylevlerin oldukça doğru bir tanımını Morell'in kendisi yapıyor: «İncil'i rastgele açtım,» diye yazmış, «Aziz Paul'ün uygun bir sözü ilişti gözüme ve bir saat yirmi dakika vaaz verdim. Bu sürenin yardımcım Crenshaw ve adamları tarafından kötü değerlendirildiği söylenemez. Dışarıda, tüm dinleyicilerin atlarını toparlayıp götürdüler. Atları ırmağın Arkansas kıyısında sattık, ama içlerinde doru renkli, çok çevik bir tanesi vardı ki, onu kendim için ayırdım. Atı Crenshaw da beğenmişti, ama, hayvanın ona göre olmadığını hemen anlattım kendisine.»

Yöntem

Bir eyaletten at çalıp diğerinde satmak ancak ufak

bir ayrıntıydı Morell'in suç hayatında. Onun Alçaklığın Evrensel Tarihi'nde hak ettiği yeri almasını sağlayan yöntemin habercisiydi gene de. Yöntemin eşsizliğini, onu farklı kılan özel durumlarda aramamalı; gerektirdiği alçaklık da önemliydi. Umutlar canice işleniyor, plan, kâbusların iğrenççe örülmesi gibi adım adım geliyordu. Al Capone ve Bugs Moran daha sonraları baş döndürücü miktarda para ve adi makineli tüfeklerle büyük bir şehirde etkinlik gösterecek, ama uğraştıkları işler hep yavan kalacaktı, Morell'e kıyasla. Alt tarafı tekel kurmak için çarpışacaklardı. Morell'in emrinde ise bin kadar adam vardı —hepsi de yeminli suç ortaklarıydı. İki yüz tanesi Beyin Takımı'nı, ya da Konsey'i oluşturur ve emir verir, geri kalan sekiz yüz tanesi emirleri yerine getirirdi. Tüm riski bu faal adamlar, yani vurucular üstlenirdi. Sorun çıktığında adalete teslim edilen ya da ayaklarına sıkıca bağlanmış taşlarla Mississippi'yi boylayan bunlardı. Çok sayıda mulatto vardı aralarında. Şeytani görevleri şundan ibaretti: Saygı uyandırmak için parmaklarındaki yüzükleri iyice göstererek Güney'in çiftliklerini boydan boya dolaşırlardı. Gariban bir zenci bulup ona özgürlük vaat ederlerdi. Zenci firar eder ve yeniden satılmayı göze alırsa, satış üstünden belli bir miktar alacağını söyler, ikinci kez kaçtığında onu zencilerin özgür olduğu bir eyalete göndermeye söz verirdi. Para ve özgürlük, bağımsızlık ile gümüş dolarların şingirtisi —bundan daha kışkırtıcı bir öneri olabilir miydi? Zenciye cesaret gelirdi...

Doğal kaçış yolu ırmaktı. Kayık, buharlı geminin ambarı, duba, gökyüzü kadar geniş bir sal, ucunda da bir kulübe ya da üç dört yerli çadırı — önemli olan hangi aracın kullanıldığı değil, sonsuz ırmağın akışı ve güvenliğine bırakmaktı kendini. Zenci başka bir çiftliğe satılır, sonra yeniden kaçır, kamışlık ve bataklıklara sığınır. Korkunç iyilik perileri (zenci, bunlar hakkında ciddi bir yanılgıya düştüğünü anlamaya başlamıştır artık) belirsiz bir takım harcamaları öne sürerek son bir kez daha satılması gerektiğini söylerlerdi. Dönüşünde iki satıştan para alacak ve özgürlüğüne kavuşacaktı. Zenci yeniden satılmaya razı olur, biraz çalışır ve son fiyorda köpeklerle ve kamçılara göğüs gererdi. Geri döndüğünde ise üstü başı kan içinde, terli, ümitsiz ve uykusuz olurdu.

Son Salıverme

İşlerin hukuksal yanını gözden geçirmeliyiz şimdi. Morell'in çetesi, ilk sahibi ilan verip yakalayana ödül vaat edinceye dek satmazlardı kaçak köleyi. Bu türden ilanlar, köleyi bulan kişinin mala sahip çıkmasını sağlardı.

Zenci, emanet mal haline dönüşür, böylece yeniden satılması hırsızlık değil, emanete hıyanet olurdu. Benzeri hıyanetlere karşı mahkeme yoluyla hak talep etmek boşunaydı, çünkü zarar, hiçbir zaman karşılanmazdı.

Tüm bunlar güven vericiydi, ama tümüyle emin değildi. Şükran duygusu ya da sefalet, zenciyi konuşmaya itebilirdi.

Anasından tutsak doğan orospu çocuğu, ona aslında koklatmayacakları güzel dolarları çarçur etmek için bir kerhaneye gidebilir, bir sürahi çavdar viskisinden sonra baklayı ağzından çıkarabilirdi. Hem şu birkaç yıldır, köleliğe karşı birtakım kışkırtıcılar Kuzey'i baştan başa kat ediyordu; bunlar özel mülkiyet aleyhtarı, kölelerin serbest bırakılmasını savunan ve onları firara özendiren tehlikeli bir kaçıklar kitlesiydi. Morell anarşistlere yenik düşmeye katlanamazdı.

Yankee değildi o, Güneyli bir beyazdı, babası ve büyükbabası da beyazdı ve bir gün emekliye ayrılıp beyefendi olmayı, ve kilometrelerce uzunlukta pamuk tarlalarına ve sıra sıra eğilmiş çalışan kölelere sahip olmayı umuyordu. Hele bunca deneyimden sonra, gereksiz riskleri göze almaya hiç de niyetli değildi. Bu arada, kaçak köle özgürlüğe kavuşmayı beklerdi.

Lazarus Morell'in karanlık mulattoları kendi aralarında bazen belli belirsiz bir baş işaretinden ibaret olan bir emir verirler ve esir görmekten, duymaktan, hissetmekten, günden, alçaklıktan, zamandan, iyilik perilerinden, acımadan, havadan, köpek sürülerinden, dünyadan, umuttan, terden ve kendinden kurtulurdu. Bir kurşun, bir bıçak ya da bir darbe; Mississippi'nin yayınbalıkları ve kaplumbağaları geriye kalan delillerin işini görürdü.

Kıyamet

Güvenilir adamların elinde işler iyice ilerledi. 1834 başında Morell, yetmiş zenciyi "kurtarmıştı" bile, ve

daha birçoğu şanslı öncülerin izinden yürümeye hazırды. Morell'in etkinlik alanı genişledikçe yeni ortaklar alınması gerekti.

Yemin edenlerin arasında Virgil Stewart adında Arkansash genç bir adam vardı ki, acımasızlığıyla kısa zamanda sivrildi. Birçok kölesi kaçırılan bir beyefendinin yeğeniydi Stewart. 1834'ün Ağustos ayında, bu genç adam, andını bozup Morell ve tüm çetesini ele verdi. Morell'in New Orleans'daki evi yetkililerce sarıldı. Morell kaçmayı başardıysa, bunu polisin dikkatsizliği sayesinde ya da rüşvet yoluyla yapabilmiştir ancak.

Aradan üç gün geçti. Bu zaman süresince Morell, Toulouse Sokağı'nda, avlusu sarmaşık ve heykellerle dolu eski bir evde gizlendi. Denildiğine göre, az yer, evin geniş, karanlık odalarında çıplak ayak dolandır, düşünceli düşünceli içerdi. Evdeki bir köleyle Natchez'e iki, Red Irmağı'na bir mektup yolladı. Dördüncü gün üç adam geldi yanma ve gündeğumuna dek plan yaptılar. Beşinci gün Morell alacakaranlıkta yatağından kalktı, bir jilet isteyerek sakalını dikkatlice kesti. Sonra giyindi ve çıktı. Şehrin kuzey yakasını rahatça kat etti. Kırılara çıkınca Mississippi ovalarından uzak durarak yoluna daha hızlı bir şekilde devam etti.

Planı çılgıncaydı. Ona şeref borcu olan son adamların, yani Güney'in minnettar zencilerinin hizmetine başvuracaktı. Arkadaşlarının kaçıp bir daha geri dönmediğine tanık olmuştu bunlar. Özgürlüklerine kavuştukları doğrudu o halde. Morell'in amacı, zencileri beyazlara karşı ayaklandırmak, New Orleans'ı ele geçirip yağmalamak ve

bölgeye sahip olmaktı. Stewart'ın ihaneti yüzünden alaşağı edilip neredeyse mahvolan Morell, tüm ulus çapında bir yanıt vermeye soyunuyordu —öyle bir yanıt olacaktı ki bu, suç unsurları bile kurtuluşun araçlarıymışcasına yüceltilecek ve tarihteki yerlerini alacaklardı. Bu hedef doğrultusunda daha güçlü olduğu Natchez'e yöneldi. Yolculuğu onun kalemin-den aynen sunuyorum.

Dört gün yürüdüğüm halde, at edinme olanağı bulamadım. Beşinci gün, saat on iki sularında, su içmek ve birazcık dinlenmek üzere bir dere kenarında mola verdim.

Bir kütüğün üstüne oturmuş geldiğim yöne doğru bakarken, güzel bir atın üstünde bir adam çıkageldi. Onu gördüğüm anda atını almaya karar verdim. Kalktım ve şık yivli tabancamı üzerine doğrultarak inmesini söyledim. Sonra atı yularından tuttum ve adama dereyi işaret ederek önüme düşmesini emrettim. Birkaç yüz metre yürüdü ve durdu. Soyunmasını söyledim. «Beni öldürmeye kararlıysan dua etmeme zaman tanı,» dedi. Onun dua edişini dinleyecek zamanım olmadığını söyledim. Dizleri üzerine düştü; başının arkasından vurdu onu. Karnını yarıp bağırsaklarını çıkarttı ve cesedi derenin sularına gömdüm.

Sonra ceplerini aradım ve dört yüz dolar otuz yedi sent, ve incelemeye değer bulmadığım birtakım evraklar buldum.

Çizmeleri yepyenyidi ve ayaklarımda çok zarif durdu. Bunları giyip eski pabuçlarımı dereye gömdüm.

İşte böylece gereksinimim olan ata kavuşabildim ve Natchez'e doğru, öncesinden çok daha havalı bir şekilde yöneldim.

Yıkılış

Morell onu linç etmeyi hayal eden zencilerin ayaklanmasını yönetiyor; Morell yönetmeyi hayal ettiği zenci orduları tarafından linç ediliyor —acıyla itiraf etmeliyim ki, Mississippi tarihi bu muhteşem olanakları değerlendiremedi. Üstelik ilahi adalet (ve ilahi bakışım) sonucu, suçlarına tanık olan ırmağı bile boylayamadı. 1835'in Ocak ayının ikinci gününde Lazarus Morell, Silas Buckley adıyla yattığı Natchez hastanesinde bir akciğer hastalığına kurban gitti. Koğuştaki diğer bir hasta onun kim olduğunu anlamıştı. Ayın ikisi ve dördünde, birkaç çiftliğin zencileri ayaklanmaya kalktılar, ama ayaklanma kan dökülmeden bastırıldı.

(Boş Sayfa)

İnandırıcılıktan Yoksun Düzensi Tom Castro

Ben ona Tom Castro diyorum, çünkü 1850'lerde Talcahuano, Santiago ve Valparaiso sokaklarında ve evlerinde böyle bilinirdi. Bu kıyılara —hortlamış ve eğlencelik okuma parçası olarak da olsa— dönüşü, bu adla anılmasını haklı kılar. 7 Haziran 1834 tarihli Wapping doğum kayıtlarında adı Arthur Orton olarak geçmektedir. Babasının kasap olduğu, çocukluğunda Londra kenar mahallelerinin kasveti ve sefaletinden çok çektiği ve içinde denizin çağrısını duyduğu bilinir. Bu sonuncusu hiç de olağandışı değildi. İngilizler için, ana baba baskısından kurtulmanın geleneksel yolu, denize kaçmaktı - maceraya giden bir yol. Coğrafya, hatta İncil, bu isteği körüklemektedir (Mezmurlar, 107): "Gemilerle denize inenler, büyük sularda iş görenler; Onlar Rabbin işlerini, enginlerde harikalarını görürler"

Orton, aşına olduğu kırmızı tuğlalı, pis sokaklardan kaçıp, gemiyle denize açıldı. Güney Haçı takımyıldızına olağan düş kırıklığıyla bakıp, Şili'nin Valparaiso limanında gemiyi terk etti. Hem sessiz, hem de can sıkıcı bir insandı. Mantıken, açlıktan ölebilirdi (ölmeliydi de), ama kıt zekâsı, iyi huyu, donuk gülümseyişi ve hiç eksilmeyen uysallığı sayesinde Castro ailesinin kanatları altına girmeyi başardı. İleride onların soyadını alacaktı. Bu Güney Amerika serüveninden hiçbir iz kalmamıştır, ama minnet duyguları hiç azalmamış olacak ki, 1861'de Avustralya'da ortaya çıktığında hâlâ aynı soyadını taşıyordu: Tom Castro. Orada, Sydney'de, Ebenezer Bogle adlı bir zenci uşakla tanıştı. Yakışıklı sayılmayacağı halde, güçlü ve güven verici bir havası vardı Bogle'ın. Yaşı ilerlemiş, bedeni geçkin, vakur zencilere özgü bir oturmuşluğa sahipti.

Çoğu insanbilim kitaplarının onun ırkına yakıştırmadığı başka bir özelliği daha vardı: Aniden esinlenme yetisi. Zamanı gelince bunu kanıtlayacağız. Terbiyeli, dürüst bir insandı, ilkel Afrika kökenli şehveti Kalvinizm'in doğru ve yanlış kullanımlarıyla başka alanlara yönlendirilmişti. Gaipten haber almak dışında (ki bunları da ileride göreceğiz), Bogle'ın diğer insanlardan farkı yoktu. Sokakta karşıdan karşıya geçerken uzun uzun bekleyip doğudan batıdan, güneyden ve kuzeyden bir gün canını alabilecek aracın gelip gelmediğine bakmak gibi utanılası bir endişe duymak dışında, ayırt edici hiçbir özelliği yoktu.

Bir akşamüstü, Sydney'de ıssız bir köşe başında,, bu gerçekleşme olasılığı pek uzak ölümden kendini

sakinirken karşılaştı Orton'la. Onu uzun süre inceledikten sonra, Orton, zenciye kolunu uzattı, ve iki adam aynı şaşkınlığı paylaşarak geçtiler zararsız caddeyi. Bugün kaybolmuş ve unutulmuş o akşamüstü bir hamilik doğdu; oturmuş, tedirgin zencinin Wappingli şişko kıt zekâlı üzerindeki hamiliği. Eylöl 1865'te Bogle yerel gazetede umutsuz bir ilan okudu.

Putlaştırılmış Ölü Adam

1854 Nisanı'nın sonlarına doğru (Orton, şili misafirperverliğinin tadını çıkarmakla meşgulken) Rio de Janeiro'dan Liverpool'a gitmekte olan *Denizkızı* adındaki buharlı gemi Atlantik'in sularına gömüldü. Kayıplar arasında Fransa'da büyümuş ve İngiltere'nin başta gelen Katolik ailelerinden birinin mirasçısı olan Roger Charles Tichborne adında bir subay vardı. İngilizce'yi en zarif Paris aksanı ile konuşan, karşısındakini yalnız Fransız aklı, Fransız zekâsı ve Fransız bilgiçliğinin yarattığı o eşsiz kinle dolduran bu Fransızlaşmış genç adamın ölümü, inanılması zor da olsa, onu hiç görmemiş olan Arthur Orton'un yaşamını değiştiren bir olay olacaktı. Roger'ın kederli annesi Lady Tichborne oğlunun ölümüne inanmamakta direniyordu ve dünyanın her köşesinde yürek parçalayıcı ilanlar yayınlatmakta idi. Bu ilanlardan biri Ebenezer Bogle'ın yumuşak, kara ellerine düştü ve ortaya ustaca bir plan çıktı.

Benzeşmezliğin Yararları

Tichborne ince yapılı, temiz ve iyi giyimli, hatları keskin, koyuca tenli, düz siyah saçlı, parlak gözlü ve kendini titizlikle, açıklıkla ifade eden bir beyefendiydi. Orton ise olağanüstü şişman, su katılmış bir köylüydü ve yüz hatları güçlkle ayırt edilebiliyordu; yüzü belli belirsiz çillerle örtülüydü; kahverengi saçları dalgalı, göz kapakları şişkindi. Söylediği ya zorlukla anlaşılır, ya da hiç konuşmazdı. Orton'a düşen görevin Avrupa'ya kalkan ilk gemiye atlayıp, oğlu olduğu iddiasıyla Lady Tichborne'un beslediği umudu boşa çıkarmamak olduğuna karar verdi Bogle. Plan fazlasıyla dâhice idi. Basit bir paralellik kuralım. Düzenbazın teki 1914'te "Alman İmparatoruyum" diye ortaya çıkmayı kafasına koysa, hemen taklit edeceği özellikler; uçları yukarı dönmüş bıyık, zayıf bir kol, gri pelerin, çatık kaşlar, madalyonlarla süslenmiş göğüs, ve sivri miğfer olacaktır. Bogle ise daha kurnazdı. Ortaya, yüzü tıraşlı, askeri özelliklerden, göz kamaştırıcı süslerden yoksun ve sol kolu kuşku götürmeyecek derecede sağlıklı olan bir kayser çıkarırdı. Karşılaştırmamızı bir kenara bırakalım artık. Anlaşılacağı üzere, Bogle'in ortaya çıkardığı Tichborne şekilsiz, kahverengi saçlı, yüzü aptallara özgü o sevecen sırtışıla aydınlanan, Fransızca konusunda düzeltilemeyecek kadar cahil biriydi. Bogle kayıplara karışan Roger Charles Tichborne'a tıpatıp benzeyen birini bulmanın tümüyle olanaksız olduğunu biliyordu. Ayrıca, ne kadar başarılı olursa olsun, benzerliklerin bazı kaçınılmaz farklılıkları iyice göze batıracağını da bi-

liyordu. Bu yüzden, benzerliklerden uzak durmaya baktı Bogle. Bu denli bariz benzeşmezlikleri hiçbir düzenci atlayamayacağına göre, kalkışacakları tehlikeli girişimdeki akıl almaz kusurlar, olaya sahtekârlık karışmadığının kanıtı olacaktı. Zamanın çok önemli katkısını da unutmamak gerekirdi. Güney yarımkürede geçen on dört yıl ve kaderin tehlikeli oyunları bir adamı tümüyle değiştirebilirdi.

Başarılarının bir başka güvencesi de, Lady Tichborne'un hiç aksatmadan vermeyi sürdürdüğü çılgınca ilanlardı. Bu ilanlar, kadının, Roger Tichborne'un ölmediğine ilişkin ne denli sarsılmaz bir inanç beslediğini, onu görünce tanımaya ne denli hevesli olduğunu kanıtlıyordu.

Buluşma

Memnun etmeye her zaman hazır olan Tom Castro, Lady Tichborne'a bir mektup yolladı. Kimliğini kuşku götürmeyecek şekilde kanıtlamak için sol meme ucunun yanındaki iki et beninden ve acı da olsa, unutulamayacak bir çocukluk anısından — eşekarısı sürüsünün hücumuna uğradığı günden— söz etti. Mektup kısaydı ve Bogle'in istekleri doğrultusunda, en ufak yazım kuralından yoksundu. Paris'teki otel odasının muhteşem yalnızlığında Lady mektubu sevinç gözyaşları arasında tekrar tekrar okudu, ve birkaç gün sonra oğlunun istediği anıları hatırladı.

16 Ocak 1867'de Roger Charles Tichborne sözü geçen otele vardı. Saygılı uşağı Ebenezer Bogle, onun önünden yürüyerek içeri girdi. Bu kış günün-

de güneş ısl ısl parlıyordu; Lady Tichborne'un yorgun gözleri yaşlarla buğulanmıştı. Zenci, perdeleri sonuna kadar açtı, içeri dolan ışık maske görevini gördü ve anne, mirasyedi oğlunu tanıdı, onu büyük bir şevkle kucakladı. Onu şimdi gerçekten bulduğuna göre, günlüğünü ve Brezilya'dan gönderdiği mektupları -on dört yıllık yalnızlığında onu ayakta tutan o değerli imgeleri- geri verebilirdi. Kadın bunları gururla oğluna uzattı. Bir çöpü bile eksik değildi.

Bogle kendi kendine gülümsedi. Roger Charles'ın uysal hayaletine can verebilecek yolu bulmuştu artık.

*Ad Majorem Dei Gloriam **

Nedense klasik sahne geleneğine aitmiş gibi görünen bu sevindirici buluşma, öykümüzü sonuçlandıracak doruk olabilirdi. Çünkü üç tarafın —gerçek annenin, sahte oğulun, ve başarılı tasarımcının— mutluluğu kesinleşmiş, ya da en azından olası hale gelmişti. Kader (iç içe geçmiş binlerce nedenin sonsuz, aralıksız zincirine bu adı veririz) başka bir sona gebeydi. Lady Tichborne 1870'de öldü ve akrabaları, Arthur Orton aleyhinde sahte kimlik davası açtılar. Yalnızlık ve gözyaşları ile körleşmemiş —açgözlülüğü karıştırmıyoruz tabii işe— akrabalar, Avustralya'nın derinliklerinden ansızın çıkagelen aşırı şişman ve neredeyse okuma yazma bilmeyen mirasyedi oğula baştan beri inanmamışlardı zaten.

Yüce Tanrı'nın Zaferine. —Ed.

Orton, sayısız alacaklılarına güveniyordu. Paralarını alabilmek uğruna, bunlar, kendisinin Tichborne olduğuna inanmaya kararlıydılar.

Ailenin hukuk danışmanı Edward Hopkins ve Tichborne ailesinin geçmişini iyice bilen antika meraklısı Francis J. Baigent'e de güveniyordu Orton. Ama bu yeterli değildi.

Bogle, oyunu kazanabilmek için kamuoyunu arkalarına almaları gerektiğini düşünüyordu. Silindir şapkası ve şemsiyesi ile, Londra'nın iyi caddelerinde esin aramaya çıktı. Akşamüstüydü. Bal renkli ayın aksi, çeşmelerin dikdörtgen havuzlarına yeniden düşünceye dek dolaştı Bogle. Beklediği haber ulaştı sonunda. Bir araba çevirerek Baigent'in evine gideceğini söyledi. Baigent, *Times*'a yazdığı uzun bir mektupta, Tichborne olduğu söylenen kişinin utanmaz bir düzenci olduğunu belirtti. Mektubu bir Cizvit tarikatından Peder Goudron olarak imzaladı. Bunu hemen aynı derecede papist* suçlamalar izledi. Tepki hemen oluştu. Her yerde nezih insanlar Sir Roger Charles'ın insafsız bir Cizvit oyununa hedef olduğunu fark etmekte gecikmediler.

Fayton

Dava yüz doksan gün sürdü. Aralarında 6. Dragon Muhafız Alayı'ndan dört subayın da bulunduğu yüze yakın tanık, davalının Tichborne olduğuna yemin etti. Miras hakkına sahip çıkmak isteyen davalının tarafları onun düzenci olamayacağını, olsay-

* Papa taraftarı Katolikler için kullanılan aşağılayıcı terim.
—ç. n.

dı kendisine model olarak aldığı insanın gençlik resimlerine biraz olsun benzemeye çalışacağını tekrarlayıp durdular. Üstelik, Lady Tichborne onu tanımıştı ve bir annenin yanılması söz konusu olamazdı herhalde. Her şey iyi, ya da az çok iyi gidiyordu ki, Orton'un eski sevgililerinden biri tanık olarak çağırıldı. Bogle akrabaların bu hain manevrasından etkilenmedi bile; silindir şapkası ve şemsiyesi ile esin peşinde bir kez daha düştü Londra sokaklarına. Bulup bulmadığını hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Primrose Hill'e ulaşmasına az kala, yıllar boyunca onu izleyen korkunç araba, karanlığın içinden fırladı. Bogle geldiğini gördü arabanın, bağırdı, ama kurtuluş yoktu. Taş kaldırırma şiddetle çarpan kafası baş döndürücü nal darbeleyle parçalandı.

Hayalet

Tom Castro, Roger Charles Tichborne'un hayaletiydi, ama başkasının beyniyle harekete geçirilen zavallı bir hayaletti o. Bogle'un ölüm haberini alınca çöktü. Yalan söylemeye devam etti, ama inandırıcılığı azalıyor ve tutarsızlığı ortaya çıkıyordu. Sonunu kestirmek zor değildi.

27 Şubat 1874'te Arthur Orton, namıdiğer Tom Castro, on dört yıl hapis cezasına çarptırıldı. Hapiste kendini sevdirmeyi başardı; Orton'un uzmanlık alanıydı bu. İyi halden dört yıl azaltıldı cezası. Konukseverlikle karşılandığı bu son yerden, hapisten çıkınca, İngiltere'nin köy ve kasabalarını dolaşıp konuşmalar yaptı; bazen masum bazen de suçlu oldu-

ğunu öne sürüyordu. Alçakgönüllülük ve yağcılık o denli kanına işlemiştir ki, çoğu geceler konuşmasına kendisini temize çıkarmakla başlar, dinleyicilerin eğilimine uyum sağlayarak, suçunu kabullenerek bitirirdi sözlerini.

2 Nisan 1898'de öldü.

(Boş Sayfa)

Hanım Korsan Dul Ching

Cinsi latif korsanlardan söz etmek, riski göze almak demektir. Modası geçmiş bir müzikalin mahalle arasında sahnelenişini, bununla ilgili berbat anıları getirebilir akla. Bu türden prodüksiyonlarda, dans eden kızlar korosu, ev kadınlarından oluşur; korsan taklidi yapıp, mukavvadan olduğu hemen anlaşılan denizlerde tepinirler. Buna rağmen kadın korsanlar vardı. Gemileri yönetmede, zalim tayfalara kaptanlık etmede, deniz araçlarının izlenmesi ve yağmalanmasında usta kadınlardı bunlar. Mary Read içlerinden biriydi. Korsanlık mesleğinin herkese göre olmadığını, bu işe şerefiyle soyunabilmek için kendisi gibi yürekli adam olmak gerektiğini söylemişti bir keresinde. Mesleğinin şaşaalı başlangıcında, henüz emrinde tayfa bile yokken, geminin zorbası, sevgililerinden birini haksızlığa uğrattı. Herifi düelloya davet eden Mary, Batı Hint Adaları'nın eski

gelenegine uygun olarak, iki elde iki silah kullanılmasını istedi. Sol ele idaresi güç, ateş alacağı tartışılır bir tüfek, sağ ele ise güvenilir bir kılıç alınırdı. Tüfek tutukluk etti, ama kılıç kendisinden beklene ni yerine getirdi. 1720'lerde Mary Read'in cüretli kariyeri, Jamaica'da, St. Jago de la Vega'da İspanyollar'ın kurduğu darağacında son buldu.

Bu denizlerin bir diğer kadın eşkiyası da Anne Bonney idi. Dik göğüsleri, alev kızılı saçlarıyla güzel, gürültücü bir İrlandalıydı. Gemilere herkesten önce saldırıp tehlikeye atmaktan çekinmezdi kendisini. Mary Read'in önce gemi arkadaşıydı; sonra darağacı arkadaşı oldu. Anne'in sevgilisi Kaptan John Rackam'm da boynuna bu son olay sırasında ilmik geçirildi. Anne onu aşağılayarak Ayşe'nin Boabdil'i azarlamasını andıran, ancak daha sert bir tavırla şunları söyledi: «Erkek gibi dövüşseydin, köpek gibi asılmazdın.»

Bu kardeşliğin üçüncü halkası, daha gözüpek ve daha uzun yaşayabilen bir kadın korsandı. Asya sularında taa Sarı Deniz'den Annam kıyısındaki ırmaklara dek etkinlik göstermişti. Kıdemli dul Ching'den söz ediyorum.

Çıraklık Yılları

Muhtemelen 1797'de, Çin Denizi'ndeki birkaç korsan filosunun hissedarları kuvvetlerini birleştirip, güvenilir ve dürüst bir adamı amiral atadılar. Bu adam Ching idi. Ching o denli gaddar, kıyıları yağmalayışı o denli mükemmeldi ki, deniz kıyısında seksen kadar kasabanın dehşete düşen sakinleri,

gözyaşları ve hediyelerle imparatorlardan yardım istemeye gittiler. Acınacak halleri ile dikkat çekmeyi başardılar. Köyleri ateşe verip, balıkçılığı unutup, ülkenin içlerine göç etmeleri ve orada alışmadıkları bir bilim olan tarımla uğraşmaları emredildi. Bütün bunları yaptılar; yoldan çıkmış işgalciler ise terk edilmiş kıyılardan başka bir şey bulamadılar. Bunun sonucunda, korsanlar gemileri avlamak zorunda bırakıldılar ve bu talan şekli ticareti aksattığı için yetkililere daha pahalıya patladı. İmparatorluk hükümeti hemen harekete geçti, bir zamanların balıkçılarına sabanı ve öküzü bırakıp, ağları ve kürekleri onarmaları emredildi. Ama korkularından kurtulamamış olan balıkçılar ayaklanmaya kalktılar ve yetkililer başka bir yol bulmak durumunda kaldılar —Ching'i affedip, Kraliyet Başseyisi olarak atadılar. Ching rüşveti kabul etmek üzereydi. Bunu zamanında haber alan hissedarlar, haklı öfkelerini zehirli bir tabak sebzeli pilavla dışa vurdular. Bu lezzetli yemek öldürücü etkisini gösterdi; geçmişin amirali ve geleceğin Kraliyet Başseyisi, ruhunu deniz Tanrılarına teslim etti. Bu çifte ikiyüzlülük yüzünden değişime uğrayan dul karısı, korsan tayfasını bir araya toplayarak onlara karmaşık olayı etraflıca anlattı, ve hem imparatorun hileli affını hem de zehir saçan hissedarların tatsız hizmetlerini reddetmeleri için üsteledi. Bunun yerine, gemileri kendi hesaplarına yağmalamayı ve yeni bir amiral seçmeyi önerdi.

Seçilen kişi dul Ching idi. Uykulu gözleri ve çürük dişlerle bezenmiş gülümseyişiyle sinsî bir kadındı. Siyahımsı yağlı saçları, gözlerinden daha

parlaklı. Ölçülü emirleri doğrultusunda gemiler tehlikeye ve açık denizlere atıldılar.

Kumanda

On üç yıl sürecektir olan sistemli macera başlamış oldu. Donanma ayrı renklerde bayrak taşıyan altı filodan oluşuyordu. Bayraklar kırmızı, sarı, yeşil, siyah, mor ve (amiral gemisinininki) yılan işlemeliydi. Kaptanlar "Kuş ve Taş", "Doğu Denizinin Kamçısı", "Tüm Tayfanın Mücevheri", "Çok Balıklı Dalga" ve "Yüksek Güneş" olarak bilinirlerdi. Dul Ching tarafından konulan kurallar temyiz edilemeyecek sertlikteydi. Dolambaşsız, az ve öz biçemi, Çin yetkililerinin birazdan bir iki kaygı verici örneğini sunacağımız solmuş çiçeklerle bezenmiş sözlerini gülünç derecede heybetli kılan biçemden oldukça farklıydı. Şimdilik dulun kurallarından birkaç maddeyi aynen vermekle yetiniyorum:

Düşman gemilerinden aktarılan tüm mallar kayda geçirilecek ve ambarda korunacaktır. Korsanlar bu malların yalnız 10'da 2'sine sahip olabilecek, geriye kalanı genel sermaye olarak ambarda kalacaktır. Bu maddenin ihlali halinde korsan ölümle cezalandırılacaktır.

Görev yerinden izin almadan uzaklaşan korsanların kulakları tüm donanmanın huzurunda delinecek; aynı suçun tekrarında korsan öldürülecektir.

Köylerden esir alınan kadınlarla güvertede iş bitirmek yasaktır; herhangi bir kadına karşı şiddet kullanmak gemi veznedarlığının iznine tabidir ve ancak geminin içinde uygulanır. Bu kuralın ihlali halinde korsan ölümle cezalandırılır.

Tutuklulardan alınan bilgiye göre, korsanların yiyeceği çoğunlukla peksimet, insan etiyle semirmiş sıçan ve haşlanmış pirinçten ibaretti; savaş zamanlarında tayfalar içkilerine barut karıştırırlardı. Günlerini kâğıt oyunları ve hileli zarlarla, fan-tan'ın madeni karesi ve taşı ile, afyon düşleriyle geçirirlerdi. En sevdikleri silah bir çift kısa kılıçtı; bunu iki elleriyle birden kullanırlardı. Yeni bir gemiyi ele geçirmeden önce, elmacıkkemiklerine ve vücutlarına, vurulmaya karşı koruyucu etkisi olduğu sanılan sarmısaklı su sürerlerdi.

Tayfalar karılarıyla birlikte yolculuk ederler; kaptanın beş altı kadınlık haremi ise her zaferde büyürdü.

Genç İmparator Kia-King Konuşuyor

1809'un ortalarında bir gün, aşağıda ilk ve son paragraflarını sunacağım bir imparatorluk kararnamesi halka duyuruldu. Biçemi epey yerildi. Şöyle diyordu:

Lanetlenmiş ve kötü niyetli adamlar, ekmeği kirletme yetisine sahip adamlar, vergi memurlarının ya da öksüzlerin feryatlarına aldırmayan adamlar, iç çamaşırlarında anka kuşu ve ejderha işlemeleri olan adamlar, basılı kitapların büyük gerçeklerini reddeden adamlar, gözyaşlarının Kuzey'e doğru akmasına izin veren adamlar —bütün bunlar ırmaklarımızdaki ticareti aksatmakta ve denizlerimizin ezeli güvenliğini bozmaktadırlar. Çürük, denize uygun olmayan gemilerde, sabah akşam fırtınalarla boğuşmaktadırlar. Amaçları iyilik etmek de değildir. Onlar gemicilerin gerçek dostu olmadılar

olamazlar. Gemiciye yardım etmek şöyle dursun, en alçakça biçimde üstüne saldırıp, onu yıkım ve çöküşe, onu ölüme çağırırlar. Evrenin doğal kurallarını öyle bir bozarlar ki, ırmaklar taşar, göz alabildiğine tarlalar su altında kalır, oğullar babalarıyla savaşırlar, ve hatta yağmur ve kuraklığın bile kökleri değişir...

...Bu nedenle, sizi bunları cezalandırmakla görevlendiriyorum Amiral Kwo-lang. Asla unutmayın, hoşgörü, imparatora tanınan bir ayrıcalıktır ve kulların böyle bir hakkı kendilerine tanınmaları küstahlık olur. Bunun için amansız, tarafsız, itaatkâr ve muzaffer olun.

Denize uygun olmayan gemiler sözü gerçekleri yansıtmıyordu tabii. Kwo-lang'ı çıkacağı sefer için cesaretlendirmek idi amaç. Yaklaşık doksan gün sonra, dul Ching'in kuvvetleri Orta Krallık'ın* kuvvetleriyle karşı karşıya geldiler. Bin kadar gemi katıldı savaşa, sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine dek çarpıştılar. Savaşa çanlar, davullar, küfürler, gonglar, ve kehanetlerden oluşan karma bir koro ile teçhizat dairesinin raporları eşlik ediyordu. İmparatorun kuvvetleri dağıtıldı. Ne yasaklanan hoşgörünün ne de önerilen gaddarlığın gösterilmesine fırsat kaldı. Kwo-lang günümüzün yenik askerlerinin bilmezden gelmeyi seçtikleri bir töreyi uyguladı —intihar etti.

* Yerli halkın, Çin'in onsekiz iline, ya da dünyanın merkezini oluşturduğunu sandığı Çin İmparatorluğu'na verdiği ad.
—Ç. n.

Dehşete Düşen Irmak Kıyıları

Gururlu dulun altı yüz yelkenlisi ve dört bin muzaffer korsanı, Xi Irmağı'ndan içeri süzülüp, iskele ve sancakta yangınların, tiksindirici şenliklerin ve öksüzlerin sayısını artırdılar. Bütününüyle yerle bir ettiler köyleri. Bir tek köyden alınan tutsakların sayısı bini aştı. Çevredeki kamışlık ve pirinç tarlalarının karmaşıklığından medet uman yüz yirmi kadını, bebeklerden birinin ağlaması ele verdi. Macao'da köle olarak satıldılar. Olaylara epey uzakta da olsa, bu soygunculuğun doğurduğu gözyaşı ve mahrumiyet, Gökyüzü'nün Oğlu Kia-king'in dikkatini çekti. Bazı tarihçilere göre, bu feryatlar onu korsanlara ders verme girişiminin başarısızlığından daha az üzmüştü. Gerçek şudur ki, imparator, bayrak, gemici, asker, savaş araçları, erzak, falcı ve astrolog sayısı bakımından şaşırtıcı boyutlara varan ikinci bir girişim düzenledi. Kumanda görevi bu kez, Ting-kwei adında birine verildi.

Ürkütücü sayıda gemiden oluşan filo, Xi Irmağı deltasından girip, korsan donanmasının yolunu kapadı.

Dul, savaş hazırlıklarını tamamlamıştı. Zor, hatıta umutsuz bir savaş olacaktı bu. Gecelerce, aylarca süren yağma ve aylaklık, adamlarını zayıf düşürmüştü. Açılış çarpışması ertelendi. Güneş tembel tembel yükselip, dalgalanan kamışların üstüne konuyordu.

Adamlar ve silahları bekliyorlardı. Öğle saatleri sıkıntılıydı; öğleden sonraları ise geçmek bilmiyordu.

Ejderha ve Tilki

Ama her akşamüstü, kımıltısız, tüy kadar hafif ejderha bulutları yükseliyordu imparatorluk filosundan ve gelip yumuşakça iniyordu düşman güvertelere ve sulara. Pirinç kâğıdı ve kamıştan, narin yapıları bunlar, kuyruklu yıldızları andırıyorlardı; gümüş renkli ya da kırmızımsı kenarları birbirine benzer şekiller taşıyordu.

Dul, endişeyle inceledi ardı arkası kesilmeyen göktaşlarını ve okudu onlarda nankörlüğüne ve hatalarına rağmen tilkiyi daima koruyan ejderhanın uzun ve insanı allak bullak eden masalını. Ay gökyüzünde inceldi ve her akşamüstü kâğıt ve kamıştan şekiller aynı öyküyü getirdiler belli belirsiz farklılıklarla. Dul kederlendi ve düşüncelere gömüldü. Ay gökyüzünde ve kırmızımsı sulara dolgunlaşınca, öykünün sona ermek üzere olduğu anlaşıldı. Tilkiyi bekleyenin sonsuz bağışlama mı yoksa sonsuz ceza mı olduğu bilinmiyordu, ama amansız son, iyice yakındı. Dul, olup biteni kavradı. İki kısa kılıcını ırmağa attı, küçük bir kayığın içine diz çöktü ve imparatorluğun amiral gemisine götürülmeyi istedi.

Hava kararmıştı; gökyüzü ejderhalarla doluydu -bu kez sarıydı ejderhalar. Gemiye çıkınca dul : «Tilki ejderhanın kanatlarına sığınıyor,» diye mırıldandı.

*Apotheosis**

Tarih gösterir ki, dul affedilip, geri kalan yıllarını afyon ticaretine adadı. Dul olmaktan da vazgeçip, İngilizce'de "Bilgilenme Işığı" anlamına gelen bir ad edildi.

Bundan sonra (diye şiirsel bir dille yazmış Çinli tarihçinin biri) gemiler sükûnet içinde yol aldılar. İrmaklarda her şey sessizliğe büründü, dört denize sükûnet hakim oldu. Adamlar silahlarını satıp tarlaları sürmek için öküz aldılar. Kurbanlar sundular, tepelere çıkıp dualar ettiler ve gündüzleri perdeler arkasında şarkılar söyleyerek sevinç gösterilerinde bulundular.

* Tanrı düzeyine yükseltmek. —Ed.

(Boş Sayfa)

Adaletsizlik Dağıtıcısı Keşiş Eastman

Bu Amerika'nın İnsanları

Mavi duvarların ya da açık gökyüzünün oluşturduğu bir arka planda iyice belirginleşen iki gangster adayı, vücutlarına yapışan kurşuni giysileri ve kalın topuklu ayakkabıları ile ölümcül bir dansa başlarlar; eş güçte bıçakların balesidir bu ve böylece dans ederler, taa ki birinin kulağında, bıçağın hedefi bulduğu yerde, bir karanfil açincaya dek. Ve dans yerde, ölümle son bulur. Sağ kalan, sonuçtan memnundur; kafasındaki şapkayı düzeltip, ömrünün geri kalan yıllarını bu temiz düellonun öyküsünü anlatmakla geçirir. Geçmiş yılların Arjantin yeraltı dünyası özet ve öz olarak bundan ibarettir. Geçmiş yılların New York yeraltı dünyası ise bundan hem daha baş döndürücü hem daha hantaldı.

Diğer Amerika'nın İnsanları

New York çetelerinin tarihi (1928'de, Herbert Asbury bu konuda dört yüz oktav* sayfalı kocaman bir cilt yazmıştı), barbarların yaratılış öyküleri kadar karmaşık ve acımasızdır ve aynı dev boyutlu beceriksizlikler göze çarpar: zenci mahallesi mahzenlerine örülmüş bira fabrikaları; köhne üç katlı binalar New York'u; kanalizasyon labirentlerinde toplanan Bataklık Melekleri gibi çeteler; on, on bir yaşındaki erken gelişmiş katilleri devşiren Gündoğumu Çocukları gibi çeteler; kulaklarına kadar indirip miğfer olarak kullandıkları içi yün dolu silindir şapkaları ve pantolonlarının dışında Boverly meltemleriyle uçuşan uzun gömlek kuyrukları ile yoldan geçenlerin alaylı bakışlarına maruz kalan, korkusuz ve irikiyım Silindir Gudubetleri (bunlar ellerinde kocaman coplar, ceplerinde ise tabanca taşırırlar); çarpışmaya kazığa oturtulmuş tavşan ölüsü amblemiyle giden Ölü Tavşanlar gibi çeteler; burarak alnına yapıştırdığı perçemi, maymun kafasına benzetilmiş sapı olan bastonu ve düşmanın gözlerini oymak için icat ettiği, başparmağına takarak kullandığı bakır cihazı ile ünlü Dandy Johnny Dolan gibi adamlar; yirmi beş sent için tek ısıriktaki canlı bir sıçanın boynunu koparan Kit Burns gibi adamlar; onun için gururla sokakları arşınılayan üç kıza pezevenklik yapan, i, ölü gözlü, genç ve sarışın Kör Danny Lyons gibi adamlar; Noel gecesi gelirlerini hayır kurumuna bağışlayan, New Eng-

* Bir tabaka kâğıdın 1/8'i. —Ed.

land'ın köylerinden birinden gelme yedi kızkardeşin işlettiği cinsten sıra sıra kırmızı fenerli evler; aç bırakıldıktan sonra köpeklerin üstüne salınan rıhtım sıçanlarının içine tıkıldıkları sıçan çukurları; ucuz Çin kumarhaneleri; Gopher Çetesi'nin üst üste dul kalmış fiyakalı sevgilisi Kızıl Norah gibi kadınlar; Danny Lyons cinayetten idam edilince dul pozları takman ve ölen kör adam için kim daha çok üzülüyor tartışması sırasında, Nazik Maggie tarafından boynundan bıçaklanan Kumru Lizzie gibi kadınlar; yüz binanın tamamen yanıp şehrin neredeyse düştüğü 1863 isyanları gibi kitle ayaklanmaları; insanların ezilip, denizdeymişcesine boğuldukları kalabalık sokak kavgaları; Yoske Nigger gibi hırsız ve at zehirleyicileri. New York'un karmakarışık yeraltı dünyası tarihini dokuyan bunlardı. Bu tarihin en ünlü kahramanı Edward Delaney, William Delaney, Joseph Marvin, Joseph Morris adlarıyla da bilinen Keşiş Eastman'dı. Bin iki yüz adamın başıydı.

Kahraman

Kimin kim olduğundan bir türlü emin olunamayan maskeli balolar kadar sinir bozucu bu kişilik kaydırmaları, kahramanın gerçek adını unutturur. Gerçek ad diye bir şey olduğunu kabul edecek olursak tabii. Kayıtlara geçmiş gerçek şudur ki, kahramanımız, Brooklyn'in Williamsburg bölgesinde Edward Osterman olarak doğmuş ve bu adı sonraları Eastman olarak Amerikalılaştırmıştır. Gariptir ama, yeraltı dünyasının bu fırtınalı üyesi Musevi idi. Ha-

ham sakallı adamların geleneğe göre kesilip kandan arındırılmış ve üç kez temizlenmiş dana etini korkusuzca yedikleri bir *koşer* lokantasının sahibinin oğluydu. 1892'de, on dokuz yaşına geldiğinde, babası ona bir kuşçu dükkânı açtı. Hayvanlara duyduğu hayranlık, onların küçük kararlarına ve akıl almaz masumluklarına gösterdiği ilgi, yaşam boyu sürecek olan bir hobiye dönüştü. Yıllar sonra, çilli Tammany kızılderililerinin sunduğu Havana puolarını küçümseyerek reddettiği, ya da en iyi kerhaneleri o yeni icatla, gondolun gayrimeşru çocuğuna benzeyen otomobille ziyaret ettiği bolluk döneminde ikinci bir iş kurdu. Bu, yüz kedi ve dört yüzden fazla güvercinden oluşan bir cephe idi ve hayvanlardan tek bir tanesi bile satılık değildi. Her birini çok sever; sık sık kolunun altında halinden hoşnut bir kediyle dolaşırdı mahallede. Peşinden de hevesle birkaç kedi daha gelirdi.

Kavgalarda hırpalanmış, dev gibi bir adamdı. Kısa, kalın bir boynu; fıçı gibi göğsü; uzun, kemikli kolları; kırık bir burnu; yara içinde de olsa gövdesinden daha az göze çarpan bir yüzü ve kovboy ya da denizcilere has çarpık bacakları vardı. Onu gömleksiz ya da ceketsiz görmek mümkündü ama başına bir kaç numara küçük gelen melon şapkası, yuvarlak kafasından hiç düşmezdi. İnsanoğlu onun anısını canlı tuttu. Dış görünüş açısından geleneksel sinema gangsteri Eastman'ın bir kopyasıdır; güdük, cinsiyetsiz Capone'un değil. Louis Wolheim'm, hatları merhum Keşiş Eastman'ı andırdığı için Hollywood'da iş bulduğu söylenir. Eastman yeraltı kralığında cakayla yürürken omuzunda büyük, mavi

bir güvercin olurdu, tıpkı kışında karatavuk oturan bir boğa gibi.

1890'ların New Yorku'nda halka açık dans salonlarının sürüsüne bereketi. Eastman bunlardan bir tanesinde fedai olarak çalışıyordu. Derler ki, günün birinde dans salonu yöneticisinin teki onu iş almayı reddedince, Keşiş, iş kapasitesini salonun iki dev fedaisini paspas yapmakla kanıtladı. Tek başına herkese korku salan Keşiş, bu görevi 1899'a kadar sürdürdü. Sindirdiği her belasını arayan için, acımasız copuna bir çentik attı. Bir gece, birasıyla ilgilenen kendi halinde kel bir kafa gördü ve sahibini bir vuruşta yere serdi. «Elli olmaya bir çentik kalmıştı,» diye açıkladı sonradan.

Nüfuz Bölgesi

1899'dan itibaren, Eastman, yalnızca ünlü olmakla kalmayıp, mahalli seçimler sırasında şehrin önemli bir bölgesinin korumasını da üstlendi. Sefil bölgesinin kerhanelerinden, ucuz kumarhanelerinden, sokak fahişelerinden, yankesici ve hırsızlarından koruma parası da toplardı. Tammany politikacıları onu hır çıkarsın diye kiralarlardı; kimi şahıslar da öyle.

Fiyat listesi şöyleydi:

Dişleyerek Kulak Koparma.....	15 \$
Kol ya da Bacak Kırma	19 \$
Bacağa Kurşun Sıkma.....	25 \$
Bıçaklama.....	25 \$
Büyük İş.....	100 \$ ve üzeri

Arada sırada, alışkanlığını kaybetmemek için ısmarlanan işe kendisi giderdi Eastman. Sınırlarla ilgili (uluslararası hukukun gündemini dolduran herhangi bir sorun kadar nazik ve dikenli) bir sorun, Eastman'ı rakip çetenin tanınmış lideri Paul Kelly ile karşı karşıya getirdi. İki çete arasındaki rastgele yumruklaşmalar ve kurşun alışverişi, bazı bölgesel sınırların çizilmesine yol açmıştı. Eastman bir sabah erkenden aştı sınırları tek başına ve Kelly'nin beş adamının saldırısına uğradı. Kamçı niyetine salladığı maymunumsu kolları ve copuyla, saldıranlardan üç tanesini yere serdi, ama sonunda midesinden iki kurşun yiyip, yerde ölüme terk edildi. Baş ve işaret parmaklarını sıcak yaralarına bastırıp, sendeleye sendeleye Gouverneur Hastanesi'ne vardı Eastman. Orada, hayat, yüksek ateş ve ölüm haftalarca birbirleriyle yarıştılar onu elde etmek için, ama dudaklarından onu öldürmeye yeltenenin adı çıkmadı. Hastaneden ayrıldığında savaş başlamıştı ve 19 Ağustos 1903'e dek, bir vuruşmadan diğerine filizlenerek sürdü.

Rivington Sokağı Çarpışması

Her biri, polis dosyalarındaki solmaya yüz tutmuş fotoğraflarından biraz farklı yüz kahraman; buram buram tütün ve alkol kokan yüz kahraman; canlı renklerde şeritlerle süslenmiş hasır şapkalar giyen yüz kahraman; çürük diş, solunum yolları veya böbrek bozuklukları gibi utanç verici hastalıklarla başları —bazılarının daha çok, bazılarının daha az— dertte olan yüz kahraman; Troya ya da Bull

Run'da³ çarpışanlar kadar önemsiz ve şahane yüz kahraman... İkinci Cadde üst geçidinin kemerleri altındaki gölgelerde bu yüz adam bu kara cesaret işini başlatıverdiler. Öne sürülen neden, Kelly'nin adamlarının, Eastman'ın arkadaşının Rivington Sokakı'nda işlettiği kumarhaneyi basma girişimiydi. Gangsterlerden biri öldü ve bunu izleyen kurşun furyası sayısız silahların savaşıma dönüştü. Üst geçidin sütunları arasında, sinekkaydı tıraşlı adamlar birbirlerine sessizce ateş yağdırdılar ve çevrelerini takviye kuvvetleri sardı. Bunların her birinin cebinde avuç dolusu cephane vardı ve çarpılmış arabalarla gelip, gangsterlerin etrafında savaşa katıldılar.

Bu savaşın aktörleri neler hissediyorlardı? Öncelikle (bence), yüz tabancanın anlamsız gürültüsü arasında her an geberebileceklerinin bilincindeydiler; ikincisi (bence), ilk kurşunlara hedef olmadıkları takdirde kurşun işlemez kılınacaklarına boş bir güven duyuyorlardı. Ama gecenin ve demir sütunların siperinde alabildiğine dövüştükleri kuşku götürmez. Polis iki kez araya girmeye kalktı ve iki kez püskürtüldü. Çarpışmak iğrenç ya da ürkütücüymüşcesine günün ilk ışıkları ile kesildi hızı savaşın. Üst geçidin koca kemerlerinin altında yatakaldı yedi ağır yaralı, dört leş ve bir güvercin ölüsü.

Çatırtılar

Yörenin politikacıları —Keşiş Eastman bunlara hizmet veriyordu— kamu önünde bu tip çetelerin varlığını inkâr eder ya da bunların basit spor kulüpleri

olduğunu iddia ederlerdi. Rivington Sokağı'nda bu iki çetenin patavatsızca savaşıması onları tedirgin ediyordu şimdi. Eastman ve Kelly arasında bir buluşma ayarladılar, onlara barışın gerekliliğini anlatabilmek için. Kelly, (Tammany Hall'un polisi engellemek açısından, çok sayıda Colt'tan daha etkili olduğunu çok iyi bildiği için) hemen kabul etti; Eastman ise (kocaman, hantal gövdesinin verdiği gururla) daha çok dövüşmek için can atıyordu. Barışı reddettiği için politikacılar onu hapse attırmakla tehdit etmek zorunda kaldılar. Sonunda iki gangster yüzleşti, ikisinin de dişleri arasında dev birer puro, ellerinde revolver ve çevrelerinde sadık fedailer vardı. Tipik bir Amerikan kararı verdiler: Anlaşmazlıklarını ringde, yumruk yumruğa çözeceklerdi. Kelly deneyimli bir boksördü. Dövüş Bronx'da, bir ahırda yapıldı ve abartılı bir olay oldu. Yüz kırk kişi seyre geldi, bunların arasında yırtık pırtık, melon şapkalı gangsterler ve içine silah gizlenebilecek derecede kabarık saç modelleri olan kız arkadaşları vardı. Gangsterler iki saat kadar dövüştüler ve berabere kaldılar. Bir hafta geçmeden, kavga yeniden başladı. Keşiş bilmem kaçınıcı kere tutuklandı. Tammany Hall ondan kurtulmuştu böylece; yargıç tamı tamına on yıl hapis öngördü Keşiş için.

Eastman Almanya'ya Karşı

Şaşkınlığını üzerinden atamayan Keşiş, Sing Sing'den tahliye edildiğinde, çetesindeki bin iki yüz adam birbirleriyle çarpışan gruplara ayrılmışlardı.

Onları yeniden örgütlemeyi başaramayınca, tek başına sürdürdü etkinliklerini. 8 Eylül 1917'de bir anayolda sorun çıkardığı için tutuklandı. Ertesi gün, daha büyük sorunlara katkıda bulunmak üzere New York Milli Muhafız Bölüğü'nün 106. Piyade Alayı'na katıldı. Birkaç ay sonra, bölükle birlikte yurtdışına gönderildi.

Seferinin çeşitli yönleri hakkında bilgi sahibiyiz. Esir almaya şiddetle karşı çıktığını ve bir kere sinde (tüfeğinin kabzasıyla) bu iğrenç olayı engellediğini biliyoruz. Yaralandıktan üç gün sonra hastaneden sıvışmayı başarıp, ön saflarda savaşmaya döndüğünü de biliyoruz. Montfaucon civarındaki çarpışmalarda kendisini gösterdiğini de biliyoruz. Bowery'deki küçük dans salonlarının Avrupa'daki savaştan daha zorlu olduğunu iddia ettiğini de biliyoruz.

Gizemli, Mantıklı Son

Keşiş Eastman'ın cesedi, 1920 yılının Noel günü, sabaha karşı, New York'un merkezi caddelerinden birinde bulundu. Cesette beş kurşun yarası vardı. Ölümünden habersiz, mutlu bir sokak kedisi şaşkınlık içinde dolanıyordu cesedin çevresinde.

(Boş Sayfa)

İlgisiz Katil Bill Harrigan⁴

Arizona'nın vahşi çöllerinden bir görüntü; ilk olarak, Arizona ve New Mexico'nun vahşi çöllerinden bir görüntü —altın ve gümüş arayıcılarının kamp-larıyla ünlü bir ülke, nefes kesen açık alanlar ülkesi, anıtsal tepeler, yumuşak renkler ülkesi, akbaba-larca temizlenmiş soluk iskeletler ülkesi. Bu ülkede diğer bir görüntü —atının üstünde dimdik oturan binicinin, ödün vermeyen altıpatlıların sahibi delikanlının, görünmez (büyülü) kurşunlarla uzaktan adam öldüren Billy the Kid'in görüntüsü.

Damarlarında değerli madenler barındıran, kör edici parıltısıyla kupkuru bir çöl. Yirmi bir yaşında öldüğünde, büyüklerin adaletine, Meksikalılar'ı saymazsak yirmi bir leş borçlu olan çocuk.

Koza Dönemi

İleride dehşet ve övgüyle Billy the Kid olarak isim yapacak olan çocuk, 1859'da bir New York bodru-

munda doğdu. Yorgun ve İrlandalı bir rahimden çıktığı, ama zenciler tarafından büyütüldüğü söylenir. Aşağılık kokuların kıvırcık kafalarla karıştığı bu yerde, çilleri ve kızıl saçları sayesinde üstünlüğünü kolayca kanıtladı. Beyaz olmaktan gurur duyuyordu; aynı zamanda çelimsiz, vahşi ve kabaydı. Oniki yaşında Batakılık Melekleri'ne, yani mahallenin kanalizasyonlarında etkinlik gösteren ilahi haydutlar çetesine katıldı. Yanık sis tüten gecelerde, leş kokulu labirentlerinden çıkıp bir Alman askerinin peşine takılır, onu bir darbede bayıltır, donuna varana dek soyar ve geldikleri yerin pisliğine geri dönerlerdi. Liderleri, at zehirleyicisi olarak tanınan gümüş saçlı zenci Gazhane Jonas idi.

Rıhtım işletmelerinde çalışan kadınlar, pencereden bir kova kül boşaltırlardı bazen, umut verici bir kurbanın başından aşağı. Adam öksürüp tıksırırken, Batakılık Melekleri üzerine atlar, onu bodrum katlarından birinin içine itip soyarlardı.

İleride Billy the Kid diye anılacak olan Bill Harigan'ın çıraklık yılları böyle geçti. Bowery tiyatrolarına burun kıvırmazdı; özellikle kovboy melodramlarını seyretmeye giderdi (bunların, geleceğin habercisi işaret ve simgeler olduğunu belki de hiç bilmeden).

Batı'ya Git!

Üst balkondaki süprüntülerin, perde zamanında kalkmayınca "Kaldırın şu paçavrayı!" diye bağırdıkları Bowery tiyatroları, kan ve gümbürtünün bol olduğu yapımlarla doluyor idiyse, bunun basit açıkla-

masını o yıllarda Amerika'da başlayan Uzak Batı hayranlığında aramak gerekir. Günbatımının ötesinde Nevada ve Kaliforniya'nın altın madenleri yatıyordu. Günbatımının ötesindeydi balta balta devrilen kızıl servi ormanları; yaban öküzü sürüleri; Brigham Young'm susamuru şapkası ve gece hayatı; kızıl derililerin şölenleri ve öfkesi; çölün temiz havası; göz alabildiğine uzanan otlaklar; ve toprak, yakınlığı denizin yakınlığı gibi baş döndüren toprak. Cezbediyordu Batı. O yıllarda süregelen bir söylenti vardı —binlerce Amerikalı, Batı'ya sahip lenmek için koşuyordu. 1872'deki bu koşuya, çingiraklı yılan kadar hain, hapis kaçkını Bill Harrigan da katıldı.

Bir Meksikalı'nın Çöküşü

Tarih (bazı film yönetmenlerinin eserleri gibi bir dizi kesik görüntüyle ilerleyerek) tehlikelerle dolu bir salon görüntüsü çıkarıyor karşımıza. Bu salon açık denizlerin ortasındaymişcasına kudretli çölün kalbine yerleştirilmiş. Zaman, 1873 yılının rüzgârlı bir gecesi; yer, New Mexico'nun Kazıklı Ovaları. Hemen hemen tüm bölge garip bir şekilde düz ve çıplak; ama ay ve fırtına bulutlarını barındıran gökyüzü, dağlar ve oyuklarla dolu. Gölgede hayvan kafatasları, çakal gözleri ve ulumalar gizlenmiş; sırim gibi atlar ve salondan dışarı süzülen uzun bir ışık hüzmesi. İçeride, bir grup iriyarı ama yorgun adam kavga öncesi içlerini ısıtmak için içiyor, yılan ve kartal kabartmalı koca koca gümüş paraları çıkarıp gösteriş yapıyorlar. Donuk suratlı bir sarhoş

kendi kendine bir şarkı tutturmuş. Adamların arasında bol s'li bir dil konuşanlar var; bu dil İspanyolca olmalı ki, onu konuşan adamlara tepeden bakılıyor. Kırmızı kafalı şehir sıçanı Bill Harrigan, içki içenler arasında. Çokça agüardiente'yi mideye indirdikten sonra, bir tane daha istesem mi diye düşünüyor —tek kuruşu kalmadığı için olsa gerek. Bu çöl insanları yüzünden biraz bunalmış. Onları hükmedici, gürültücü, mutlu, yaban öküzlerini ve atları idare etmekte nefret edilesi derecede hünerli buluyor. Bir anda ortalığa ölüm sessizliği çöküyor, yalnızca sarhoşun uyumsuz şarkısı duyuluyor. İçeri biri giriyor —kocaman, güçlü bir Meksikalı bu, yüzü de kızılderili kadınlarınkini andırıyor. Devasa bir sombrero var kafasında, belinden bir çift altıpatlar sarkıyor. Bozuk İngilizcesi ile, içki içen orospu çocuğu grıngolara iyi akşamlar diliyor. Bu meydan okumaya yanıt gelmiyor. Bill adamın kim olduğunu soruyor, o Dago'nun —yani Diego'nun— Chihuahua'lı Belisario Villagrán olduğunu fısıldıyorlar korkuyla. O anda bir patlama sesi duyuluyor. Uzun boylu adamlar duvarının ardından davetsiz misafire ateş eden Bill'dir bu. Villagrán'ın elindeki bardak düşüyor, sonra da adamın kendisi. İkinci bir kurşuna gerek kalmıyor bile. Gösterişli ölüye bakmaya tenezzül etmeyen Bill, sohbeti bıraktığı yerden sürdürüyor. «Öyle mi?» diyor yayvan yayvan. «O halde, ben de New York'lu Billy the Kid'im.» Aldırış etmeyen sarhoş, şarkı söylemeye devam ediyor.

Salondakilerin gözünde Bill'in ne derece ilahlaştığını kolayca kestirebilir herkes. Çevresindekilerin elini sıkıp övgü sözlerini, alkışları ve viskileri

kabul etmektedir Bill. Birisi tabancasının kabzasında çentik olmadığını fark edip, Villagrán'ın ölümü için bir çizik atmayı teklif ediyor. Billy the Kid adamın jiletini alıyor ama diyor ki: «Meksikalılar'ı saymaya değmez.» Bu bile yetmiyor Bill'e. O gece cese din yanına seriyor battaniyesini ve —büyük bir gösteriş içinde— gündoğumuna dek uyuyor.

Öldürmek İçin Öldürmek

O şanslı kurşun ile, kahraman Billy the Kid (on dört yaşında) doğmuş, kaçak Bill Harrigan ölmüştü. Beyin dağıtan lağım çocuğu büyüyüp, sınırların adamı oldu. Kendi kendine ata binmeyi ve eyerde —Wyoming ve Teksas tarzı— dik oturmayı öğrendi; Oregon ve Kaliforniya'dakiler gibi vücudunu geriye doğru atmıyordu. Yarattığı efsaneye hiçbir zaman uyum sağlayamadı, ama ona sürekli yaklaştı. Kovboyun içinde New York gangsterine ait birşeyler kalmıştı hep; önceleri, zencilere olan nefretini Meksikalılara yöneltti, ama ağzından son çıkan (küfür) sözcükleri İspanyolca idi. Kovboyların kuralsız yaşama sanatlarını öğrendi. Daha zor bir sanat olan adam yönetme sanatını da kavradı. Bu iki sanat sayesinde iyi bir davar hırsız oldu. Zaman zaman çekiyordu onu, Eski Meksika'nın gitarları ve genelevleri.

Uykusuzluğun düşsel berraklığı içinde, dört gün dört gece süren kalabalık partiler düzenledi. Tıka basa doyunca, hesabı kurşunla öderdi. İşaret-parmağı tutukluk yapmadığı sürece, tüm sınır bölgesinin en korkulası (ve belki de en gizemli ve en

yalnız) adamıydı. Onu öldüren Şerif arkadaşı Pat Garrett, bir keresinde ona şöyle dedi: «Tüfekte yaban öküzü vurarak epey deneyim kazandım.»

«Ben de altıpatlarla epey deneyim kazandım,» diye karşılık verdi Billy, alçakgönüllülükle. «Teneke kutu ve adam vurarak.»

Ayrıntılarını öğrenemesek bile, biliyoruz ki, Billy yirmi bir adamın ölümünden sorumluydu, "Meksikalılar'ı saymazsak." Yedi yıl boyunca, tam anlamıyla vurdumduymazlığı yaşadı.

25 Haziran 1880 gecesı, Billy siyah-beyaz benekli atıyla Fort Sumner'ın tek anacaddesinden aşağı indi dört nala. Sıcak bunaltıyordu ve sokak lambaları henüz yanmıyordu. Taraçada, sallanan iskemlelerinde oturan Şerif Garrett, silahını doğrultarak Kid'in karnına bir kurşun yolladı. At yoluna devam etti; sürücüsü yolun tozuna bulandı. Garrett ikinci bir kez ateş etti. Şehir sakinleri (vurulan adamın Billy the Kid olduğunu bildikleri için) kepenklerini sıkı sıkıya kapattılar. Ölümle boğuşması uzun ve utanç verici derecede acıydı. Sabah olduğunda, güneş gökte iyice yükseldiği zaman, ortaya çıktı insanlar ve Bill'in silahlarını aldılar hemen. Adam ruhunu teslim etmişti. Yüzünde ölümlere özgü o tükenmiş ifadeyi gördüler.

Tıraş ettiler onu, kefene koymak yerine giydirdiler ve Fort Sumner'ın en büyük mağazasının vitrine koydular, hayran ve alaycı bakışlar altında.

Atlı, arabalı adamlar gelip uzun kuyruklar oluşturdular önünde. Üçüncü gün, makyaj yapmak zorunda kaldılar ona. Dördüncü gün, sevgi gösterileri arasında gömüldü.

Onur Kırıcı Görgü Hocası Kôtsuké no Suké

Bu öykünün utanç verici kahramanı, onur kırıcı görgü hocası Kira Kôtsuké no Suké, Akô kalesi beyinin şerefini iki paralık ederek ölümüne yol açan ve hak ettiği intikam karşısında (bir soylu olarak görevi olduğu halde) harakiri yapmayı reddeden talihsiz bir saray yetkilisidir. Ateşli bağlılık yeminleri ettirdiği ve ölümsüz bir girişime giden kara kapıyı açtığı için tüm insanlık şükran borçludur ona. Bu olaya adanmış yüz kadar roman, araştırma, doktora tezi ve opera vardır —porselen yapıtlar, lapiz lazuli işlemler ve tahta oymalar da cabası. Öykü beyaz perdede de kullanılmış, *Kırk yedi Hizmetlinin İbret Verici Öyküsü* —filmin ismi budur— Japon sinemasının en belirgin esin kaynaklarından biri olmuştur. Bu büyük ilginin de gösterdiği gibi, öykünün sonsuz çabalarla belgelenmiş ünü haklı olmaktan da öteye gider —çok adildir.

A. B. Mitford'un anlatısından yola çıkıyorum; bu anlatı, yerel renklere yer vermemiş, görkemli

maceranın akıcılığına öncelik tanımıştır. Doğu'ya özgü ayrıntıların eksikliği, Japonca'dan çevirilmiş bir yapıt olduğunu gösteriyor bana.

Çözülen Kurdele

1702 ilkbaharında bir gün, Akô kalesinin seçkin beyi Asano Takumi no Kami, imparatorun elçisini misafir edip, yedirip içirmekle görevlendirildi. İki bin üç yüz yıllık (ki bunların bir kısmı söylenceseldi) cilalanmış görgü kuralları, böyle bir davet için öngörülen törenleri titizlikle belirlemişti. Elçi, Mikado'yu simgesel ya da dolaylı olarak temsil ediyordu —bu ince ayrımı abartmak ya da önemsememek doğru değildi. Ölümle cezalandırılacak hataları önlemek için, Yedo sarayından yüksek rütbeli bir yetkili, görgü hocası olarak önden yollandı. Sarayın rahatından uzak, ona bir çeşit sürgün gibi gelen kır tatiline mahkûm olan Kira Kôtsuké no Suké, görevini yerine getirmek için hiç sıkıntıya sokmadı kendini. Kibirli tavrını arada bir abartarak, terbiyesizliğin sınırını zorluyordu. Öğrencisi olan kalenin beyi, bu maskaralığı görmezden gelmeye çalışıyordu. Buna nasıl bir karşılık vermesi gerektiğini kestiremiyor, güçlü görev bilinci onu her tür şiddetten alıkoyuyordu. Bir gün, hocanın çorabının kurdelesini çözdü ve hoca, beyden onu bağlamasını istedi. Hınçtan yanan Takumi no Kami, sabırla boyun eğdi. Terbiyesiz görgü hocası ona bir şey öğrenemeyecek kadar beceriksiz olduğunu ve bu denli kötü bir düğümü ancak hödüklerin atabileceğini söyledi. Kalenin beyi, kamasını çıkarıp hocanın kafasına doğru bir

hamle yaptı. Kōtsuké no Suké, alnında ince ince kanayan hafif bir yarayla oradan kaçtı.

Birkaç gün sonra, askeri mahkemenin kararı belli oldu ve Takumi no Kami kendini öldürmeye mahkûm edildi. Akô kalesinin orta avlusuna kırmızı keçeyle örtülü bir platform kuruldu, hüküm giymiş adam bunun üzerine çıktı. Ona uzatılan mücevher kakmalı altın hançeri aldı, suçunu itiraf etti, beline kadar soyundu ve iki töresel yarayla bağırsaklarını çıkarıp bir samurai gibi öldü. Kırmızı keçeden ötürü, uzaktaki seyirciler akan kanı göremediler. Ak saçlı, özenli bir adam (mahkûmun sağ kolu olan danışman Oishi Kuranosuké idi bu) Takumi no Kami'nin kafasını, kılıcının bir darbesiyle gövdeden ayırdı.

Yapmacık Utanç

Takumi no Kami'nin kalesine el konuldu, sadık hizmetlileri dağıtıldı, ailesi beş parasız bırakıldı ve lekelenmiş adı küfürlere hedef oldu. Söylentiye göre, kendisini öldürdüğü gece, kırk yedi hizmetlisi birlik oluşturup dağda bir sığınakta buluştular ve bir yıl sonra olacakları en ince ayrıntısına kadar hesapladılar. Gerçek şudur ki, adım adım ilerlemek zorunda kaldılar ve bazı buluşmalarını ulaşılmaz tepelerde değil, küçük bir orman tapınağında gerçekleştirdiler. Bu bakımsız, ahşap tapınakta, içinde bir ayna bulunan dikdörtgen bir kutu dışında hiçbir süs yoktu. Öç almak için yanıp tutuşuyorlardı ve öç, ulaşılması zor bir hedef gibi geliyordu onlara.

Nefretlik görgü hocası Kira Kôtsuké no Suké evinin güvenliğini artırdı, tahtirevanını koruyacak oklu, kılıçlı, çok sayıda asker tuttu. Sadık, dikkatli ve sinsi casuslarına da güveniyordu. Öç alıcıların başkanı olduğu tahmin edilen danışman Kuranosuké'yi izledikleri gibi kimseyi izlemiyorlardı. Kuranosuké bunu şans eseri öğrendi ve öç planını bunun üstüne kurdu.

Kuranosuké, imparatorluğun sonbahar renklerinde, eşî olmayan bir şehrine, Kyoto'ya taşındı. Kendisini kumarhanelere, meyhanelere ve en berbat üne sahip kerhanelere verdi. Ağaran saçlarına bakmadan fahişelerle, şairlerle ve daha beter kişilerle dirsek temasında bulundu.

Bir keresinde, aşağılık bir yerden atılıp yere düştüğünde, geceyi sokakta, kafası kendi kusmuğuna batmış olarak geçirdi.

Öyle denk geldi, ve bir Satsuma adamı onun bu halini gördü, öfkeyle dedi ki : «Yoksa bu, Asano Takumi no Kami'nin danışmanı, beyine ölümde eşlik eden ve onun öcünü alma cesareti olmadığından, kendisini zevk ve utanca bulayan Oishi Kuranosuké mi? Sen samurai olmaya layık değilsin.»

Ve Kuranosuké'nin uyuyan yüzünü çiğneyerek üstüne tükürdü. Casuslar kendisine bu sefaleti bildirdiğinde, Kôtsuké no Suké oldukça rahatladı.

İşler burada bitmedi. Danışman, karısı ve küçük oğlunu savdı ve kendine kerhaneden bir metres satın aldı. Bu rezalet, düşmanının yüreğine su serpti ve önlemlerini azaltmasına yol açtı. Kôtsuké no Suké'nin muhafızların yarısını yollaması işte böyle oldu.

1703 kışının en soğuk gecelerinden birinde, kırk yedi hizmetli, Yedo'nun dışında, rüzgârlı, çıplak bir bahçede, köprüyle iskambil fabrikasının kenarında buluştular. Beyin sancaklarını taşıyarak, harekete geçtiler oradan.

Ama saldırıyı başlatmadan önce, düşmanlarının komşularına gece hırsızları ya da haydut olmadıklarını, adalet adına askeri harekâta bulunduklarını, bir mesaj göndererek bildirdiler.

Yara

Kira Kôtsuké no Suké'nin sarayına iki koldan saldırıldı. Ön kapıya yöneltilen ilk saldırıyı danışman yönetiyor; ikincisini onaltı yaşına basacak olan ve o gece ölen büyük oğlu yönetiyordu. Tarih bu canlı karabasanın değişik anlarını eksiksiz olarak kaydetmeyi bilmiştir; ip merdivenlerle avluya tehlikeli iniş; saldırıyı haber veren davullar; savunma telaşı; damın dört bir köşesine yerleştirilmiş okçular; okun, insanın hayati organlarına yönelen uçuşu; kana bulanmış porselenler; ölüm, önce yakıcı, sonra buz gibi; kıyımın amaçsızlığı ve kargaşası. Dokuz hizmetli canlarını verdiler; savunmadakiler de daha az cesur olmayıp, pes etmeyi reddettiler. Ne var ki, gece yarısından biraz sonra direniş kırıldı.

Bu sadakat gösterisinin aşağılık kökeni Kira Kôtsuké no Suké ortalıklarda yoktu. Sarayın tüm girdisi çıktısı arandığı halde ağlayan kadın ve çocuklardan başka bir şey görünmüyordu. Hizmetliler onu bulma umutlarını tam yitiriyorlardı ki, danışman, hocanın yatağının henüz sıcak olduğunu

fark etti. Yeniden aramaya koyulunca, bronz bir aynanın ardında gizli kalmış dar bir pencere keşfettiler. Aşağıdaki küçük, karanlık avludan beyazlar giyinmiş bir adam bakıyordu yukarıya. Sağ elinde titrek bir kılıç tutuyordu. Aşağıya indiklerinde direnmeden teslim oldu adam. Alnındaki yara izi hâlâ belirgindi. Takumi no Kami'nin hançerinin eski imzasıydı bu.

Kana bulanmış askerler o an nefretlik düşmanları karşısında diz çöküp, ölümü ve akibetinden görgü hocasının sorumlu olduğu Akô kalesi beyinin hizmetlileri olduklarını söylediler ve ona bir samurai gibi kendini öldürmesini önerdiler.

Bu denli ödlele bir kişiye böyle onurlu bir ölüm sunmak boşunaydı. Kôtsuké no Suké gibi bir adam onurdan anlamazdı. Gün doğarken boğazını kesmek zorunda kaldılar.

Tanıklık

Öçleri (kızgınlık, karışıklık ya da acıma olmadan) alınmış olan hizmetliler, beylerinin gömülü olduğu mabede doğru ilerliyorlar.

Kira Kôtsuké no Suké'nin inanılmaz kellesini bir kovada taşıyor, onu sırayla kolluyorlar. Kırları ve Yedo ilini güpegündüz kat ediyorlar. Yol boyunca çevrelerini insanlar sarıyor, gözyaşları ve hayır dualarıyla. Sendai Prensi onları sofrasına davet ediyor, ama geri çeviriyorlar onu, beylerinin yaklaşık iki yıldır beklediğini söyleyerek.

Karanlık mezara varıp, düşmanlarının kafasını sunuyorlar.

Yüce Divan hüküm veriyor. Hizmetlilerin istekleri gerçekleşiyor —kendini öldürme ayrıcalığı tanınıyor onlara. Hepsi de öyle yapıyor, hatta kimileri hevesli bir sükûnet içinde ölüyor ve beylerinin yanında toprağa veriliyor. Erkek, kadın ve çocuklar dua ediyor bu sadık adamların mezarı başında.

Satsuma Adamı

Gelenlerin arasında, uzun bir yolculuk yaptığı anlaşılan tozlu ve yorgun bir çocuk var. Kendini Oishi Kuranosuké'nin mezar taşının önüne atıp sesleniyor: «Seni Kyoto kerhanelerinden birinin önünde sarhoş yatarken gördüm, ve beyinin öcünü almayı planladığını düşünemedim; seni nankör bir asker sandım ve yüzüne tükürdüm. Şimdi özürlerimi sunmaya geldim.» Böyle diyerek harakiri yaptı.

Mabedin rahibi bu hareketi çok beğenerek, onu hizmetlilerin yanına gömdü.

Kırk yedi sadık adamın öyküsü burada biter — ama aslında sonu yoktur öykünün, çünkü bizler gibi, belki de hiç sadık olmayan, ama, bir gün olma umudundan vazgeçmeyenler, onları sözcüklerle onurlandırmaya devam edeceğiz.



Maskeli Yün Boyayıcısı Mervli Hakim

Angélica Ocampo'ya

Yanılmıyorsam, Horasan'ın Peçeli (ya da Maskeli) Peygamberi Mokanna hakkında yalnızca dört ana bilgi kaynağı var : a) Baladhuri' nin derlediği *Halifeler Tarihi*'nden bölümler; b) Abbasilerin resmi tarihçisi İbn abi Tahir Tayfur'un yazdığı *Devin Elkitabı*, ya da *Kesinlik ve Düzeltme Kitabı*; c) Peygamber'in kutsal kitabı olan *Karanlık Gül*, ya da *Gizli Gül*'deki iğrenç dalaletleri çürüten Arap elyazması metin, *Gül'ün İmhası*; d) Mühendis Andrusov tarafından, Hazar Demiryolu'nun yapımı sırasında gün ışığına çıkarılmış okunaksız demir paralar. Tahran Nümizmatik Koleksiyonu'nda sergilenen bu paraların üstünde, *Gül'ün İmhası*'nın anahtar bölümlerinin kısaltılmış ya da düzeltilmiş şeklini içeren Farsça mısralar bulunur. *Gül'ün* aslı kayıplara karışmıştır; 1899'da bulunup, Morgenländisches Archiv'in çarçabuk yayımladığı metnin ise sahte olduğunu önce Horn, sonra da Sir Percy Sykes kanıtlamıştır. Pey-

gamber, Batı'daki ününü Thomas Moore'un, milliyetçi bir İrlandalı'nın duygusallığıyla yüklü, fazlaca uzun bir şiirine borçludur.

Kızıl Boya

Hakim, Hicret'in 120. yılında (M. S. 736) Türkistan'da doğdu. Zamanının ve ülkesinin insanları Peçeli Peygamber adıyla anacaktı onu sonradan. Hakim'in evi, bağları, bahçeleri ve çayırları hüznle çöle bakan eski Merv şehrindeydi.

Şehir sakinlerinin nefesini tıkayan, kara üzüm salkımlarının üzerinde gri bir tabaka oluşturan toz bulutlarının yokluğunda, öğle vakitleri, bembeyaz ve göz alıcı olurdu Merv'de.

Hakim, bu iç sıkıcı şehirde büyüdü. Amcalarından birinin onu kumaş boyama işine çırak olarak aldığı bilinir. Kâfirlerin, kalpazanların, düzenbazların sanatıydı bu. Azgınlıkla sürdürdüğü meslek yaşamının ilk melanetleri için bu adamlardan esinlenecekti.

Gül'ün İmhası'nın iyi bilinen bir sayfasında, Hakim'in şöyle dediği yazar :

Yüzüm altın rengidir, ama ben demlendirdim boyalarımı. Taranmamış yünü ikinci gece boyaya bastırdım, işlenmiş yüne üçüncü gece emdirdim boyayı. Adaların hükümdarları hâlâ yarışır dururlar bu kızıl kumaş için. Tanrı'nın yarattığı gerçek renklerle oynayarak günah işledim gençlik günlerimde. Melek, bana koç ile kaplanın aynı renkte olmadığını söyledi. Şeytan ise, Kadiri Mutlak öyle olmalarını isterdi, o senin hünerin ve boyalarından yararlanıyor, dedi. Artık biliyorum ki, melek de şey-

tan da hakikatten saptılar ve biliyorum ki, tüm renkler iğrençtir.

Hicret ya da İsrâ'nın 146. yılında, Hakim, Merv'de görülmez oldu. Kazanları, boya fıçıları, bir Şirazi hançeri ve bronz bir aynayla paramparça halde bulundular.

Boğa

158 yılının Şaban ayının sonlarında çöl havası duyuydu. Merv yolu üzerindeki bir kervansarayın kapısının önünde oturan bir grup adam gözlerini akşam göğüne dikmiş, nefsinin tutma ve oruç dönemini başlatan Ramazan ayını aramaya koyulmuşlardı. Köle, dilenci, at tüccarı, deve hırsızı ve kasaptılar. Vakarla yere çökmüş bekliyorlardı gelecek işareti. Günbatımını seyrettiler, ve günbatımı kum rengindeydi.

Güneşi alev alev yakan, ayı insanı ürperten titrek ışıklı çölün diğer ucundan, dev boyutlarda üç silüetin yaklaştığını gördüler. İnsandı bunlar, ve ortadakinin başı boğa başıydı. İyice yaklaştıklarında, bu adamın maskeli; yanındakilerin de kör olduğu anlaşıldı.

Binbir Gece Masalları'nda olduğu gibi, birisi adamdan bu kerameti açıklamasını istedi. «Onlar kör,» dedi maskeli adam, «çünkü yüzüme baktılar.»

Leopar

Abbasiler'in resmi tarihçisine göre, çölden gelen adam (ki sesi fevkalade yumuşaktı ya da maskesi-

nin kabalııyla karşılaştırıldığında insana öyle geliyordu), kervancılara, pişmanlık ayını başlatacak işareti beklediklerini bildiğini, ama kendisinin daha büyük bir işaretin vaizi olduğunu söyledi. Hayat boyu pişmanlık ve şehitlik mertebesi vaat ediyordu. Kendisini Osman oğlu Hakim olarak tanıtan adam, İsrâ'nın 146. yılında evine bir yabancıнын girdiğini, kendisini arındırıp dua ettikten sonra palayla kafasını kestğini ve cennete götürdüğünü söyledi. Yabancıнын (Cebrail'di bu yabancı) sağ elinde tuttuğu Hakim'in kafası, cennetin en yüksek katında, Tanrı'nın huzuruna çıkarılmış ve orada, Tanrı, Peygamberlik görevi vermişti ona. Öyle sözcükler öğretmişti ki Tanrı, söyleyen insanın ağzı yanardı. Öyle bir nur gelmişti ki yüzüne, bakmaya dayanamazdı ölümlülerin gözleri. Maske kullanmasının nedeni de buydu. Yeryüzündeki tüm insanlar yeni öğretiyeye inançlarını ikrar edince açacaktı yüzünü ve — meleklerin daha önce taptığı gibi— ölümlüler de tapabileceklerdi ona. Görevini açıkladıktan sonra, Hakim, kervancıları kutsal savaşa (cihada) ve şehitliğe davet etti.

Köleler, dilenciler, at tüccarları, deve hırsızları ve kasaplar çağrısına kulak vermediler. Biri, "Büyücü!" diye bağırdı, diğer biri "Sahtekâr!" diye. İçlerinden birinin yanında bir leopar vardı. Pers avcılarının yetiştirdiği cinsten, kana susamış, sıırım gibi bir hayvandı. Ve her nasıl olduysa, zincirlerini kopardı leopar. Maskeli peygamber ve iki yardımcısı dışında herkes birbirini çiğnedi kaçayım derken. Geri döndüklerinde peygamber hayvanı kör etmişti. Leoparın parlayan ölü gözlerinin karşısında, adamlar

Hakim'e tapınıp onun doğaüstü güçlerini kabul ettiler.

Peçeli Peygamber

Hiç de coşkulu değildi Abbasi halifelerinin tarihçisi, Peçeli Peygamber'in Horasan'da yükselişini yazarken. En ünlü kabile reislerinin başarısızlığı ve çarmıha gerilmesinden epeyi huzursuz olan Horasanlılar, umutsuzluk ve hararetle sarıldılar Nur Yüzlü'nün öğretilerine ve karşılığında kanlarını ve altınlarını döktüler (Artık kaba maskesinden vazgeçen Hakim, değerli taşlarla işlenmiş dört kat beyaz ipekle yüzünü örtmeye başlamıştı. Ülkeyi yöneten Banu Abbas hanedanlığını simgeleyen renk siyahtı; koruyucu peçesi, sancak ve türbanları için Hakim, tam zıt rengi —beyazı— seçti). Sefer iyi başladı. Tabii, *Kesinlik Kitabı*'na göre Halife'nin orduları her cephede muzafferdi ama, bu zaferlerin değişmez sonucu, generallerin görevden alınmaları veya güçlü kalelerden çekilmek olduğuna göre, dikkatli okuyucunun gerçekleri görmesi zor olmayacaktır. 161 yılının Recep ayı sonunda, ünlü Nişapur kenti madeni kapılarını Maskeli'ye açtı; 162 yılının başında, Astera şehri de aynı şeyi yaptı. Hakim'in askeri etkinlikleri (ondan daha şanslı bir peygamberin de yaptığı gibi), en çetin çarpışmaların ortasında kızılımsı devesinin üstünde Allah'a iyice yaklaşmış olarak tenor sesiyle dua etmekten ibarettir. Sağından solundan vızıldayarak geçen okların bir tanesi bile isabet etmezdi ona. Belasını arıyor gibiydi. Bir grup iğrenç cüzzaımlının sarayın çevresinde toplandığı

gece, onları içeri aldırmuş, öpmüş; altın ve gümüş vermişti onlara.

Önemsiz bir görev olan yönetim işini altı yedi sadık adam üstlenmişti. Huzur ve meditasyona oldum olası düşkün olan Peygamber, kutsal bedeninin gereksinimlerini en iyi şekilde doyurabilmek için ellerinden geleni yapan yüz on dört kör kadından oluşmuş bir harem kurmuştu.

İğrenç Aynalar

Ne kadar patavatsız ya da tehlikeli olurlarsa olsunlar, sözleri katı inançlara ters düşmedikçe, İslam dini, Tanrı'yla aralarında mahremiyet olmayanları hoşgörür. Peygamber'in kendisi bu ılımlılığı aşağılamazdı belki de, ama müritleri, kazandığı çok sayıda zafer ve Halife'nin —yani Muhammed el-Mehdi'nin— açığa vurduğu öfkesi, dalalete düşmesine yol açtı sonunda. Çöküşüne neden olan bu uyumsuzluk, kişisel inançları doğrultusunda yeni bir dinin kurallarını belirlemesine de yaradı. Eski Gnostik* inanışların izleri göze çarpar bu yeni öğretilerde.

Kâinatın yaratılışını, hayaletimsi bir Tanrı'ya atfeder Hakim. Bu ilahi varlığın başlangıcı olmadığı gibi, adı ya da yüzü de yoktur. Değişmeyen bir Tanrıdır ve görüntüsünün dokuz gölgesi lütfedip yaratılışı başlatmış; ilk cenneti peydahlayıp yönetmiştir. Bu ilk yaratılış halkasından, kendi melekleri,

* Hristiyanlığın başlangıcında, ruhani sırları bilmek iddiasında olan mezhepler. —Ed.

güçleri ve tahtları olan bir ikincisi doğmuş ve bunlar, ilkinin simetrik aksi olan bir alt cennet oluşturmuşlardır. Bu ikinci topluluk bir üçüncüsüne, üçüncüsü ise bir alttakine yansımış ve bu 999 kere tekrarlanmıştır. En alt cennetin Tanrısıdır bizi yöneten, gölgelerin gölgesinin gölgesidir ve Tanrılık derecesi sıfıra yaklaşır. İçinde yaşadığımız dünya, bir hata, beceriksizce, gülünç bir taklittir. Taklidi çoğaltıp doğruladıkları için aynalar ve babalık iğrenilecek şeylerdir. En yüce erdem, iğrenmektir. Peygamberin bizi seçmekte özgür bıraktığı iki yoldan ulaşılır bu erdeme: Dünyevi zevkleri reddetmek ya da bunların peşinden koşmak, bedeni bütünüyle reddetmek ya da üstüne düşmek.

Hakim'in kişisel cenneti ve cehennemi daha az umutsuz değildir:

Kutsal Anlatı'yı tanımayanları, Peçe ve Yüzü tanımayanları [diye lanet okumuş Gizli Gül'de] muhteşem bir cehennem bekler: Yoldan çıkmış her ruh, 999 ateş krallığında ve her krallıkta 999 ateş dağında ve her dağda 999 ateş kalesinde ve her kalede 999 ateş odasında ve her odada 999 ateş yatağında yanacak ve her yatakta kendi yüzünün biçimini almış, kendi sesiyle konuşan 999 alev, sonsuza dek eziyet edecek ona.

Bunu, günümüze ulaşan diğer bir mısra doğrular:

Tek bir bedenle çile çekersiniz bu yaşamda; Ölüm ve Ceza'da ise, sayısız bedenle çekeceksiniz çileyi.

Cennet, daha az belirgindir Hakim'in öğretisinde:

Karanlığın sonu yoktur burada, taş çeşmeler ve havuzlar vardır. Bu cennetteki mutluluk, ayrılığın, kendi-

ni inkârın ve uyumakta olduklarını bilenlerin mutluluğudur.

Surat

Hicret'in 163. (ve Nur Yüzlü'nün 5.) yılında, Hakim, Sanam'da Halife ordusu tarafından kuşatıldı. Erzak ve şehit kıtlığı çekilmiyordu; çok sayıda altın meleşin belirmesi pek yakındı. İşte tam bu sıralarda, ortalığı telaşa düşüren bir söylenti yayıldı kaleye. Zinakâr bir kadın, harem ağalarınca boğulmak üzereyken, Peygamber'in sağ elinde yüzük parmağı olmadığını ve bütün tırnaklarının düşmüş olduğunu haykırmıştı. Müritleri arasında yayıldı bu söylenti. Hakim, cemaatin ortasında, Tanrı'nın kendisini zafere ulaştırması ya da özel bir işaret göndermesi için dua ediyordu yüksek bir terastan. Sağanak yağmurdan sakınırcasma, başları köle gibi öne eğik iki yüzbaşı, Peçeyi söküp aldılar. Önce bir titreme aldı kalabalığı. Resul'ün kutsal yüzü, cennete gitmiş olan o yüz, gerçekten beyazdı, ama cüzza- ma özgü bir beyazlıktı bu. O denli şişmiş ve inanılmazdı ki Hakim'in yüzü, seyirci kitleye maskeymiş gibi geldi. Kaşları yoktu; sağ gözünün alt kapağı, pörsümüş yanağının üzerine sarkmış; koca bir yumrucuk kümesi dudağını kemirmişti; insana ait değilmiş izlenimini veren yassılmış burnu bir aslaninkini andırıyordu. Hakim, son bir taktik izlemeye yelten-di. «Bağışlanmayacak günahlarınız, benim görkemi-me tanık olmanıza izin vermez,» demeye başladı.

Buna aldırmayan yüzbaşılar, mızraklarıyla delik deşik ettiler onu.

KÖŞE TUTAN

Enrique Amorim'e

(Boş Sayfa)

Köşe Tutan

Rahmetli Fransisco Real'i, bunca insan arasından gelip de bana sorman çok garip doğrusu. Evet, buralardan değildi ama tanırdım onu. Etkinlik alanı Kuzey yakasıydı. Guadalupe Gölü'nden eski Topçu Kışlaları'na kadar uzanan bölge. Onu üç kereden fazla görmedim, ve üçü de aynı geceydi, ama öyle geceleri unutmak olanaksızdır. La Lujanera'nın evime gelip benimle yatmaya karar verdiği ve Rosendo Juárez'in Maldonado'dan bir daha dönmek üzere ayrıldığı geceydi. Tabii, bu ad sana pek bir şey ifade etmeyecek. Ama Villa Santa Rita civarında Rosendo Juárez —biz ona 'Kesici' derdik— oldukça ünlü bir adamdı. Don Nicolás Paredes'in çetesindendi (Paredes de, Morell'in adamıydı) ve bıçak kullanmadaki hüneri sayesinde çevresinde hayranlık uyandırırđı. İyi de giyinirdi üstelik. Geneleve siyah at üstünde, gümüş payeli binici kıyafetiyle giderdi. Ona saygı duymayan ne adam bulabilirdin ne de köpek. Buna kadınlar da dahildi elbette. Birkaç adamın ölümünde payı olduğu herkesçe bilinirdi. Geriye yatırdığı uzun saçları vardı.

Ona seksi bir hava veren dar kenarlı, yüksek, yumuşak bir şapka takardı. Kadınları şipşak çekim alanına alırdı ve Villa civarında, ondan daha genç olan herkes —tükürme biçimine varana dek— ona benzemeye çalışırdı. Ama bir gece, Rosendo'nun gerçek yüzü ortaya çıktı.

Bütün bunlar asılsız gelebilir sana, ama o gece olacaklar, gösterişli, kırmızı tekerlekli bir arabanın, içi tıklım tıklım olarak, kiremit fırınları ve atıl arazilerin arasındaki sert toprak yoldan yuvarlanarak gelmesiyle başladı. Siyahlar içinde iki adam gitarlarını tıngırdatarak gürültü yapıyor, sürücü de atların bacaklarını kapmaya çalışan sokak köpeklerine kamçısını şaklatıyordu. Tam ortada, pañosuna sarınmış bir adam sessizce oturuyordu. Ünlü Kasap'tı bu —adını hayvan pazarlarında çalışarak edinmişti— ve bir kavga, hatta belki de savaş için gelmiş gibiydi.

Gecenin serinliği iyi geliyordu insana. İki ya da üç adam, arabanın katlı duran gölgesiğinin üstünde, karnaval zamanı anacaddede geçit töreni yapıyor-muşçasına oturmuşlardı. O akşam çok başka olaylar da olmuş, ama daha önce olanlardan ancak sonra haberimiz olabildi. Çetemiz erkenden toplanmıştı Julia'da. Julia'nın Guana yolu ve ırmağın arasında kalan dans holü, aslında oluklu demir levhalardan oluşmuş koca bir baraka idi. Ön cephe de asılı kırmızı lamba ya da dışarıya taşan gürültü sayesinde birkaç blok öteden fark edebilirdiniz burayı. Julia zenci idi, ama, işlerin her zaman üstesinden gelebilecek kadar dikkatliydi. Çokça müzisyen, iyi içki ve bütün geceyi göğüslemeye hazır dans arkadaşı bu-

lundururdu hep. Ama Rosendo'nun kadını La Lujanera diğerlerine taş çıkarırdı doğrusu. Artık hayatta değil ve sana şunu söyleyebilirim ki, yıllardır, bir an bile aklıma gelmiyor, ama zamanında görecektin onu —hele gözlerini! Ona bir kez bakmak, bir erkeğin uykusunu kaçırmaya yeterdi.

Rom, müzik, kadınlar, Rosendo'nun külhanbeyi muhabbeti ve hepimizin sırtına şaplak indirmesi, ki, bu benim için gerçek dostluk simgesiydi - kısacası, alabildiğine mutluydum. Adımlarımı izlemekte zorluk çekmeyen iyi bir eşim vardı ayrıca. Tangonun etkisi altında kendimizi kaptırıyor, birbirimizden ayrılıyor, sonra yeniden buluşuyorduk. Birdenbire, bütün bunların arasında, müziğin artarak güçlendiğini hissederek gibi oldum. İşin aslı, arabadaki iki gitarcının gittikçe yaklaşıyor olmaları ve müziklerinin bizimkiyle karışmasıydı. Sonra rüzgâr döndü, onları duyamaz olduk ve düşüncelerimi yeniden kendime, eşime ve dansın inceliklerine verdim. Yarım saat sonra kapının yumruklandığı ve kalın bir sesin bağırdığı işitildi. Polis olabileceği için, her şey bir anda sessizliğe büründü. Bundan hemen sonra, birinin kapıyı omuzladığını gördük ve birden, içeriye bir adam daldı. Gariptir ama, aynen sesine benziyordu.

Bizim için o —henüz— Fransisco Real değil, koca bir kabadayıydı sadece. Tepeden tırnağa siyahlar içindeydi, bir omuzundan aşağı sarkan kırmızımsı kahverengi bir atkı dışında. Kemikli ve yerlilerinkini andıran yüzünü çok iyi hatırlıyorum.

Kapı uçarak içeri düşüp bana çarpmıştı. Ne yaptığımı düşünmeye fırsat kalmadan kendimi da-

vetsiz misafirin tepesinde buldum, sol elimle adamı kavrayarak sağ elimle ceketimin cebindeki bıçağa ulaşmaya çalıştım. Ama olanak vermedi. Dengesini sağlayıp kolunu uzattı ve beni kenara silkeledi. Yerdeydim şimdi —adamın arkasına düştüm— ve elim hâlâ ceketimin içindeki bıçağı yoklamaktaydı. Ve ilerliyordu şimdi o, hiçbir şey olmamış gibi. Hepimizden tam bir kafa daha uzundu, ileri doğru yürüyor ve yokmuşuz gibi davranıyordu. Bizim çocuklar —ağızları açık duran o wop* sürüsü— yolundan çekildiler. Ama yalnız öndekiler. Kızılkafe sırasını bekliyordu ve yabancı omuzuna dokunamadan, Kızıl, bıçağını çıkarmış, yassı tarafıyla Real'in suratına vuruyordu. Diğerleri bunu görünce üstüne atladılar. Hol uzundu, sekiz dokuz metre ederdı ve çocuklar tokatlayarak, tekmeleyerek, tükürerek, Kasap'ı bir uçtan diğerine sürdüler. Önce yumruklarını kullanıyorlardı, sonra, onları uzaklaştırmaya yeltenmediğini görünce, avuçlarıyla tokat atmaya ve atkıları ile kamçılama başladı. Tüm bunlar onu, en uç duvara yaslanmış duran ve tek kaşını oynatmayıp tek kelime etmeyen Rosendo'ya saklamak içindi. Sigara içmekten başka bir şey yapmıyordu Rosendo, yüzü biraz endişeliydi ve belki, bizim sonradan anlayacağımız şeyin farkına varmıştı bile. Kasap ayakta kalmayı başarmıştı ama bir iki yerinden kan akıyordu. Uluyan sürü arkasındaydı şimdi ve onu Rosendo'ya yaklaşıtıyorlardı gittikçe. İkisi karşı karşıya gelince konuştu Real. Rosendo'ya dik dik baktı, yüzünü koluna silip şuna benzer bir

* Argoda İtalyan anlamına gelen aşağılayıcı bir terim.
—Ed.

şey söyledi : «Adım Fransisco Real ve Kuzey yakasından geliyorum. Bu aptalların bana dokunmasına izin verdim, çünkü aradığım başka biriydi. Söylentiye göre burada, çamur diyarında, bıçak kullanmayı iyi bilen biri varmış. Ona Kesici diyorlar. Külhanbeyiymiş kendisi, onu tanımak isterim doğrusu. Benim gibi bir hiçin ondan öğreneceği birşeyler olmalı.»

Rosendo'nun gözünün içine bakarak konuşmuştu ve bir anda gömleğinin kolunda gizlediği uzun bıçak elinde parladı. Bastırmayı bırakıp kavga için yer açıyordu şimdi herkes. Ölüm sessizliği içinde iki adama bakıyorlardı. Keman çalan kör zencinin kalın dudakları bile onlara doğru çevrilmişti.

Arkamdaki kargaşayı o an fark ettim ve kapının ardında Kasap'ın çetesinden olduğu anlaşılan altı yedi adam gördüm. Aralarında en yaşlısı, koca beyaz bıyıklı, köylü görünümlü ve kösele suratlı adam birkaç adım attı içeri doğru ve kadınlar ve ışıklar yüzünden şaşkınlığa düşerek, saygı içinde şapkasını çıkardı. Diğerleri, gizli kapaklı bir şey oluyor mu diye görebilmek için, gözlerini dört açtılar.

Rosendo'nun nesi vardı da pabuç dilliyi dışarı atmak için harekete geçmiyordu? Hâlâ sessizdi, hâlâ dikiliydi yere gözleri. Sigarasını tükürdü mü, yoksa ağzından mı düştü bilemiyorum. Sonunda bir-iki sözcük mırıldanabildi, ama sesi öyle alçaktı ki, dans pistinin diğer ucundaki bizler ne dediğini duyamadık. Fransisco Real ona yine meydan okudu ve Rosendo kımıldamayı yine reddetti. O anda, yabancıardan en genci ıslık çaldı. La Lujanera onu delip geçen bir bakış attı ve saçları omuzundan aşağı

ğı serbestçe sallanarak kalabalığın arasından geçti. Erkeğinin bıçağını çıkarıp ona uzattı.

«Rosendo,» dedi, «buna ihtiyacın olacak bence.»

Tavanın hemen altında, ırmağa açılan uzun bir pencere vardı. Rosendo bıçağı iki eliyle tutarak daha önce hiç görmemişcesine inceledi. Sonra kollarını kaldırarak aniden arkaya doğru fırlattı onu — pencereden dışarı uçup Maldonado'nun sularına gömüldü bıçak. İçimden ürpertinin geçtiğini hissettim.

«Seni doğramayışımın tek nedeni, midemi bulandırman,» dedi Kasap, Rosendo'ya vuracakmış gibi yaparak. O anda La Lujanera kollarını Kasap'ın boynuna doladı, ünlü gözlerini dikti ve hırsla, «Onu rahat bırak, biz de onu erkek sanırdık,» dedi.

Fransisco Real bir iki dakika beyninden vurulmuşa döndü. Sonra kollarını La Lujanera'ya sararak müzisyenlere hızlı ve güçlü çalmalarını, bize de dans etmemizi emretti. Müzik, holün bir ucundan diğerine alev alev yayıldı. Real sert hareketlerle dans ediyordu, ama eşini sıkıca tutuyordu ve kadını kısa zamanda büyüğü altına aldı. Kapıya yaklaştıklarında «yol açın çocuklar, o benim artık!» diye bağırdı. Yanak yanağı, tangoyla süzülürmüşcesine çıktılar dışarı.

Utançtan kızarmış olmalıyım. Kadının biriyle pistte bir iki kez döndüm, sonra bıraktım dansı. «Sıcak ve kalabalık bunalttı,» diye açıklama yaptım, ve odadan dışarı sıyrıldım.

Güzel bir geceydi, ama, kimin için güzel? Araba sokağın köşesinde duruyordu. İki gitar, insanmış gibi oturuyordu içindeki koltukta. Ucuz bir gitarı

aşırabilecek kadar yeteneğimiz olmadığını gösteriyordu bu. Birer hiç olduğumuz düşüncesi beni gerçekten mahvediyordu. Kulağımın arkasındaki karanfili kaptığım gibi önümdeki su birikintisine fırlattım ve düşüncelerimi olaylardan uzaklaştırmak için uzun süre baktım çiçeğe. Yeni bir güne başlamayı ve o gecenin bitmiş olmasını öyle istiyordum ki! Ne olduğumu anlamadan bir dirsek tarafından kenara itildim —sıkıntılarıımı dağıttı biraz bu. Yalnız kalmış, çökük bir Rosendo'ydu.

«Hep yolumdasın çocuk,» diye homurdandı. Belki de bir konuda içini döküyordu; tam anlamadım. Maldonado'ya doğru ilerleyerek karanlığın içinde gözden kayboldu. Onu son görüşümdü.

Tüm hayatım boyunca gördüğüm şeylere bakarak öylece durdum —geniş gökyüzü, önünü görmeden akan ırmak, yarı uyuklayan bir at, toprak yollar, kiremit fırınları ve otlar; çöp yığınlarının ve bu terk edilmiş mahallenin ortasında ot gibi büyümekten başka bir şey yapmadığımı fark etmeye başladım. Bizim gibi pabuç dilli ve ödlek süprüntülerden başka ne çıkabilirdi ki buradan? Sonra, 'hayır' diye düşündüm, yer ne kadar berbat olursa, o denli sert olması gerekiyordu insanın.

Dans holünde müzik tüm hızıyla devam ediyor, rüzgâr, hanımeli kokusuyla yüklü esiyordu. Güzel bir geceydi gerçekten ve o denli çok yıldız vardı ki —bazıları üst üsteydi— onlara bakmak insanın başını döndürüyordu. Olanların, benim için hiçbir anlam taşımadığına kendimi inandırmaya çalıştım. Yine de, Rosendo'nun korkaklığını ve yabancının gözüpekliğini hazmedemiyordum. Üstelik, Real ge-

ceyi geçirmek için bir kadın bulmuştu kendine —o geceyi, ertesi geceyi, ve belki de tüm geceleri geçirmek için. Nereye gittiklerini Tanrı bilirdi ancak; uzaklaşmış olamazlardı. Şimdiye dek çukurun tekinde işi pişirmeye başlamışlardı herhalde.

Geri döndüğümde dans doruktaydı. Kalabalığın arasına sessizce karıştığımda bizim çocuklardan birkaçının ayrıldığını ve birkaç Kuzeylinin herkes gibi dans ediyor olduğunu gördüm. Ama, itiş kakış sona ermişti. Müzik, uykulu bir hal almıştı ve yabancılarla tango yapan kızlar söyleyecek pek bir şey bulamıyorlardı.

Tetikleydim ama bu kadarını beklemiyordum doğrusu. Dışarıda ağlayan bir kadın sesi duyduk ve artık tanıdığımız bir ses izledi bunu -ama şimdi çok alçaktı ses, fazla alçak.

«İçeri gir haydi,» dedi kadına. Hıçkırık sesi arttı.

«Aç kapıyı, duyuyor musun?» Şimdi ses umutsuz bir hal almıştı. «Aç kapıyı orospu, aç.»

Parçalanmış kapı aniden açıldı ve içeri La Luja-nera girdi yalnız başına. Güdülüyordu sanki.

«Dışarıda bir hayalet var galiba,» dedi Kızılka-fa.

«Ölmüş bir adam var, dostum.» İçeri sendeleyerek giren adam Kasap'tı, yüzü bir sarhoşunkini andırıyordu. Ona açtığımız yerde bir iki kör, dengesiz adım attı, sonra kütük gibi yığılıverdi. Arkadaşlarından biri onu sırtüstü çevirerek kafasını atkısıyla kaldırdı, ama sadece kana bulanmasına yaradı bu. Real'in göğsündeki koca yarığı görebiliyorduk. Yaranın içinde kan birikiyor, atkının altındaki parlak

kırmızı boyunbağını karartıyordu. Kadınlardan biri rom ve biraz parçalanmış paçavra getirdi.

Açıklama yapacak durumda değildi Real. La Lujanera ona hayret içinde bakıyordu, kolları iki yanında sallanarak. Herkesin suratında bir tek soru işareti vardı ve sonunda yanıtladı kadın: Holden ayrıldıklarında bir tarlaya gittiklerini ve o sırada, nereden geldiği belli olmayan bir adamın belirdiğini, Kasap'ı dövüşe davet ettiğini ve onu bıçakladığını anlattı. Adamın kim olduğunu bilmediğine yemin etti, ama Rosendo olmadığını söyledi. Ona inanıp inanmayacaklarını merak ediyordum.

Ayaklarımızın dibindeki adam ölüyordu. Bana öyle geliyordu ki, işi kim yaptıysa iyi becermişti. Ama adam direniyordu. Ölüm ikinci kez kapıya dayandığında, Julia, maté* hazırlıyordu. Bardak elden ele dolaşarak bana geri geldiğinde son nefesini vermek üzereydi Real. Sonunda, alçak bir sesle, «yüzümü örtün,» dedi. Ona kalan tek şey onuruydu; yüzü acılar içindeyken biz seyredelim istemiyordu. Biri, yüzüne şapkasını kapadı, ve işte öyle öldü —çıt çıkarmadan— yüksek tepeli siyah şapkanın altında. Göğsünün inip kalkması durunca cesaret ettiler yüzünü açmaya. Ölülerin yorgun ifadesini taşıyordu. Zamanında Topçu Kışlaları'ndan Güney yakaya kadar, buraların en cesur adamlarından biriydi. Öldüğünü ve konuşamayacağını anladığım an ondan nefret etmekten vazgeçtim.

«Ölmek için hayatta olmak yetiyor,» dedi kalabalığın içindeki kızlardan biri. Başka biri, «Adam

* Paraguay çayı. —Ed.

alabildiğine onurlu ve şimdi bakın, sinekleri çekmekten başka işe yaramıyor.»

Kuzey yakası çetesi üyeleri, aralarında fısıltıyla konuşmaya başladılar. Sonra iki kişi birden söz alarak «onu kadın öldürdü,» dedi. Sonra içlerinden biri kadının yüzüne haykırdı suçlamayı ve diğerleri çevresini sardılar. Dikkatli olmam gerektiğini unuttarak aralarına daldım. Bıçağıma uzanmamı ne engelledi bilmiyorum. Hemen hemen herkesin ağzı açılmış bana bakıyordu. Onları azarlayarak, «şu kadının ellerine bakın. Bir adamı bıçaklayacak bedensel gücü ve cesareti var mı?» dedim.

Sakinleşerek ekledim ardından: «Arka bahçesinde kendine koca bir isim yapan adamın sonunun böyle olacağını kim düşünebilirdi? Üstelik burası gibi hiçbir olayın olmadığı yerde?»

Kimse karşı çıkmaya yeltenmedi.

O anda, ölüm sessizliği, yaklaşan atlıların sesiyle yırtıldı. Polisti bu.

Herkesin kanundan uzak durmayı gerektirecek —az ya da çok— nedeni vardı. En iyisi, cesedi Maldonado'ya atmaktı. Bıçağın dışarı uçtuğu pencereyi hatırlıyor musun? İşte karalar içindeki adam da oradan çıktı. Birkaç kişi kaldırdı onu. Üstündeki her kuruş ve eşya, görünmez ellerce toplandı ve biri yüzüğünü çalmak için parmaklarından birini bile kesti. Onlardan daha güçlü birinin yere serdiği korunmasız bir cesede gelince cesaretlerine diyecek yoktu. Sıkı bir omuz darbesi... Ve akıntı gerisini halletti. Suyun üstünde yüzmesin diye bağırsaklarını boşaltmış olabilirler. Bilemiyorum, bakmak istemedim. Beyaz bıyıklı eski toprak, gözlerini benden

ayırmıyordu. Kargaşadan yararlanan La Lujanera ortadan kayboldu.

Polis gelip etrafa baktığında, dans yeniden başlamıştı. Kör çalgıcı, kemanından —artık duyamadığımız cinsten,— canlı parçalar çıkarmayı başardı.

Dışarıda gün ağarıyordu. Yakınlardaki bir yamaçta, çit sopaları yapayalnız duruyor gibiydiler, gündoğumunda aralarına gerilmiş teller gözükmüyordu.

Gayet rahat bir şekilde iki üç blok ötedeki evime yürüdüm. Pencerede bir mum yanıyordu, sonra birdenbire söndü. Sana şunu söyleyeyim, mumu görünce adımlarımı sıklaştırdım. Sonra, Borges, elimi ceketimin içine soktum —buraya, sol koltuk altımın yanında durduğu yere— ve bıçağımı bir kez daha çıkardım. Elimde yavaşça çevirdim. Yepyeni ve masum duruyordu ve üstünde en ufak bir kan izi yoktu.

(Boş Sayfa)

VESAÏRE

Néstor Ibarra'ya

(Boş Sayfa)

Dinbilimcinin Ölümlü

Meleklerin bana anlattığına göre, Melancthon öldüğünde, dünyadaki evine son derece benzeyen bir ev verilmiş ona (bu, sonsuzluğa ulaşanların çoğunun başına gelir oraya vardıklarında, öldüklerini fark etmezler bu yüzden, ve hâlâ yeryüzünde olduklarını sanırlar). Melancthon'un odasındaki her şey, önceden sahip olduklarına benziyordu —masa, çekmeceli yazıhane, raflarca kitap. Melancthon yeni yurdunda uyanır uyanmaz, masasına oturup çalışmaya koyuldu, ve birkaç gününü —her zamanki gibi— suçlarından inançla arınma konusunda yazarak geçirdi, ama merhametle ilgili tek laf etmemiştir. Bu hatayı fark eden melekler onu sorgulamak için haberci gönderdiler. «Tersi iddia edilemeyecek şekilde kanıtladım ki,» diye yanıtladı Melancthon onları, «merhamet ruh için gerekli olmayıp, selamete ermek için inanç yeterlidir.»

Büyük bir güvenle konuşuyordu, öldüğünü ve sonunun cennetten kovulmak olduğunu bilmeden. Melekler böyle şeyler söylediğini duyunca yanından ayrıldılar.

Birkaç hafta sonra, odasındaki eşyalar solmaya ve yok olmaya başladı, taa ki sonunda yalnızca kol-tuk, masa, kâğıt ve mürekkep hokkası kalana dek. Dahası, odanın duvarları kireçle kaplanıp tabanı sarı bir ışıkla aydınlandı. Melancthon'un elbiseleri iyice sertleşmişti üstelik.

Bu değişiklikler onu düşündürüyordu ama merhameti reddederek inanç hakkında yazmaya devam etti, ve merhameti dışlamakta o denli kararlıydı ki, birdenbire kendini, ona benzeyen dinbilimcilerle birlikte bir çeşit yeraltı atölyesinde buldu. Birkaç gün kilitli kalan Melancthon, doktrini konusunda kuşkuya düştü ve eski odasına dönmesine izin verildi.

Derisi kıllanmıştı, ama kendi kendisini olup bitenlerin halüsinasyondan başka bir şey olmadığına inandırmaya uğraştı ve inancı övmeye, merhameti küçümsemeye koyuldu yeniden.

Bir akşam, üşüdüğünü hissetti Melancthon. Evi incelemeye başladı ve diğer odaların yeryüzündeki eski evine uymadığını fark etti. Birine neye yaradığını anlamadığı aletler yığılmıştı, diğer bir tanesi öyle küçülmüştü ki girmek olanaksızdı, bir üçüncüsü değişmemişti ama kapı ve pencereleri uçsuz bucaksız kum tepeciklerine açılıyordu. Evin arka odalarından biri, ona tapınan ve ondan daha bilge bir dinbilimcinin olmadığını söyleyen insanlarla doluydu. Övgüler hoşuna gitti, ama bazı misafirlerin yüzü yoktu, diğerleri de ölüye benziyorlardı. Sonunda nefret etti onlardan, güvenini yitirdi.

İşte bu sıralarda merhamet üstüne birşeyler yazmaya karar verdi. Çektiği tek güçlük, bir gün önce

yazdıklarını ertesi gün görememesiydi. Bunun nedeni, o sayfaların inanmadan yazılmış olmalarıydı.

Melancthon yeni ölmüş kişiler tarafından çokça ziyaret edildi, ama bu denli yıkık dökük bir barınakta görülmek onu utandırıyordu. Onları cennette olduğuna inandırabilmek için komşu büyücüyü tuttu; büyücü misafirleri barış ve görkem görüntüleriyle kandırıyordu. Misafirler gider gitmez —hatta bazen daha önce— bu süsler yok oluyor, yerini eski alçılar ve hava akımları alıyordu.

Melancthon hakkında aldığım en son habere göre, büyücü ve yüzü olmayan adamlardan biri onu kum tepeciklerine götürmüş; orada şeytanların tutsağı haline gelmiş.

Emmanuel Swedenborg
Arena Coelestia'dan (1749-1756).

(Boş Sayfa)

Heykel Odası

Arap kaynaklara dayanan bu öykünün yazarı belirsizdir. Öykünün içeriğine bakılırsa, yazarın Müslüman bir İspanyol olduğunu düşünebiliriz.

Yüzyıllar önce, Endülüs Krallığı'nda, Lebtit, Centa, ya da Jaén isimli bir şehir vardı ve krallar burada otururlardı. Bu şehirdeki güçlü kalenin kapıları içeri girmek ya da dışarı çıkmak için değil kilitli tutulmak için yapılmıştı. Krallardan biri öldüğünde, yüce tahta geçen diğer kral, kapıya kendi elleriyle yeni bir kilit takardı; öyle ki, kilitlerin sayısı yirmi dördü bulmuştu —her kral için bir kilit duruyordu kapıda.

Bir dönem sonra, soylu olmayan kötü bir adam tahtı ele geçirdi ve yeni bir kilit eklemektense yirmi dört eski kilidi açıp kalenin içini görmek istedi. Vezir ve emirler bunu yapmaması için yalvardılar, demir anahtarlığı ondan gizleyip, yirmidört kilidi zorlamaktansa yeni bir tanesini eklemenin daha kolay olduğunu söylediler ona. Ama kral şaşırtıcı bir ustalıkla directti, «kalenin içerisinde neler olduğunu görmek istiyorum,» diyerek. Ona sürüler, kutsal

heykelcikler, gümüş ve altınlar —erişebildikleri tüm zenginlikleri— önerdiler. Ne yaparlarsa yapsınlar, vazgeçiremediler ve kral kendi (sonsuz kadar yanasıca) sağ eliyle kilitleri çıkardı.

Kalenin içinde madenden ve tahtadan yapılmış Arap heykelleri buldular; çevik at ve develerin sırtında, türbanları omuzlarından, palaları bellerinden sarkan bu heykeller ellerinde uzun mızraklar tutuyorlardı. Hepsi de yontuydu ve gölgeleri yere vuruyordu. Atların ön ayakları şaha kalkıyormuşcasma yerden kesilmişti, ama güçlü hayvanlar sarsılıp düşmüyorlardı bile. Kralı büyük bir korku aldı bu hünerli heykeller karşısında; korkusu onların disiplini ve mükemmel sessizliğiyle depreşti, çünkü hepsi aynı yöne —Batı'ya— bakıyordu ve ne bir söz ne de bir borazan sesi duyuluyordu burada. İlk oda bundan ibaretti.

İkinci odada Davud'un oğlu Süleyman için sofra kurulmuştu —ikisi de huzur içinde yatsın! Masa tek bir parça yakuttan yontulmuştu. Yakutun rengi, herkesin bildiği gibi yeşildir ve gerçek, ama tanımlanamayacak gizli özellikleri vardır: fırtınaları dindirmek, sahibinin saflığını korumak, kanlı basur ve kötü ruhları def etmek, davaları kazanmayı sağlamak ve doğumu kolaylaştırmak gibi.

Üçüncü odada iki kitap buldular. İlki siyahtı ve madenlerin özelliklerinden, tılsımların kullanımlarından, gök kanunlarından, zehir ve panzehirlerin hazırlanışından bahsediyordu. İkinci kitap beyazdı ve harfler çok belirgin olduğu halde kimse öğretilemini çözmeyi başaramadı. Dördüncü odada tüm krallıkları ve şehirleri ve denizleri ve kaleleri ve

tehlikeleri —her birini gerçek ismi ve şekliyle— gösteren bir dünya haritası buldular.

Beşinci odada Davud'un oğlu Süleyman — huzur içinde yatsın ikisi de!— için yapılmış yuvarlak, paha biçilmez bir ayna vardı; çeşitli madenlerden yapılmıştı ve o aynaya bakan, Adem'den başlayarak kıyamet borazanını duyacak olanlara dek, atalarının ve oğullarının yüzlerini görebiliyordu. Altıncı odada öyle bir iksir vardı ki, tek damlası yüz yirmi kilo gümüşü yüz yirmi kilo altına çevirmeye yetiyordu. Yedinci oda boş görünüyordu. O denli uzundu ki, en yetenekli okçular bile bir ucundan diğer ucunu vuramazlardı oklarıyla. Odanın sonundaki duvarda korkunç bir yazı kazılıydı. Kral bunu okudu ve anladı; şunlar yazılıydı duvarda: "Her kimin eli bu kalenin kapısını açma cüretinde bulunursa, buradaki yontulmuş figürlere benzeyen canlı askerler krallığı ele geçirecekler."

Bu olaylar Hicri 89 yılında meydana geldi. Henüz on ikinci ay dolmadan, Tarık Bin Ziyad şehri kuşattı, kralı yendi, kralın karılarını ve çocuklarını sattı; ülkeyi yakıp yıktı. Ve Araplar incir ağaçlarıyla, susuzluk bilmeyen sulak çayırlarla bezenmiş Endülüs Krallığı'na böyle yayıldılar. Hazinelelere gelince, herkesçe bilindiği üzere, Tarık, yani Ziya'nın oğlu, onları efendisi olan halifeye yolladı ve halife, hazineleri bir piramidin ortasına istif etti.

Binbir Gece Masalları'ndan. No: 271-272

(Boş Sayfa)

Rüya Gören İki Adamın Öyküsü

Halife Me'mun (MS 786 - 833) zamanında geçen bu öyküyü, Arap tarihçi El-Eşhaki şöyle anlatır:

Güvenilir adamların kayıtlarına göre (ama yalnız Allah Kerim, her şeye Kadir ve bağışlayıcıdır; uyumaz), bir zamanlar Kahire'de çok zengin bir adam otururdu, ama öyle cömert ve eli açıktı ki, babasının evi dışında her şeyini kaybetti ve geçimini kendi el emeğiyle sağlamak zorunda kaldı. O denli çok çalışıyordu ki, bir gece, bahçesinde, incir ağacının altında uykuya yenik düştü ve rüyasında, sırlıklam ıslanmış bir adam göründü. Ağzından altın para çıkartarak şöyle dedi adam: «Kısmetin İsfahan'da, Pers Krallığı'nda; oraya git ve onu ara.»

Adam ertesi sabah erkenden uyandı ve uzun bir yolculuğa çıktı. Yolda çöller, gemiler, korsanlar, putperestler, ırmaklar, vahşi hayvanlar ve insanlardan gelebilecek tüm tehlikelere göğüs gerdi. Sonunda İsfahan'a vardı, ama şehrin kapısından girer girmez gece bastırdı ve adam bir cami avlusunda

uyuyakaldı. Caminin yakınında bir ev vardı. Her şeye kadir Allah'ın emriyle bir haydut çetesi camiye girip bitişikteki eve doğru ilerledi. Ama evin sahipleri, haydutların gürültüsüyle uyanıp "imdat" diye bağırdılar. Komşular da imdat çağlıkları atıyorlardı. Sonunda polis şefi adamlarıyla olay yerine geldi; haydutlar ise damdan dama atlayarak kaçtılar. Şef, caminin aranması için emir verdi. Kahire'den gelen adam bulununca, şef ona kamış sopalarla öyle bir dayak attı ki, adam neredeyse ölecekti.

Adam, iki gün sonra geldi kendine. Zindandaydı. Polis Şefi onu huzuruna çağırarak, «kimsin ve nereden geldin,» diye sordu.

«Ünlü Kahire şehrinden geliyorum ve adım Muhammed El-Mağribi,» dedi adam. «İsfahan'a ne yapmaya geldin,» diye sordu şef. Adam gerçeği anlatmayı yeğledi ve şefe şöyle dedi: «Rüyamda biri bana İsfahan'a gitmemi emretti çünkü kısmetim beni orada bekliyordu. Ama İsfahan'a geldiğimde, sözünü ettiği kısmetin, bana cömertçe sunduğunuz dayak olduğu anlaşıldı.»

Bunu duyan şef, yirmi yaş dişleri görünene dek güldü ve sonunda dedi ki: «ey akıllı kıt adam, ben de rüyamda üç kez Kahire'deki bir evi gördüm; evin avlusunda bir bahçe, bahçenin ucunda bir güneş saati, güneş saatinin ötesinde bir incir ağacı, ve incir ağacının ötesinde bir çeşme, ve çeşmenin altında büyük miktarda para vardı. Ama bu yalana bir kez bile inanmadım ben; ama şeytanla katırın çocuğu olan sen, şehir şehir dolaştın bir rüya uğruna. Bir daha İsfahan'da görmeyeyim seni. Al şu paraları ve ayrıl buradan.»

Adam parayı aldı ve evine doğru yola koyuldu. Bahçesindeki çeşmenin altından (şefin rüyasında gördüğü çeşmeydi bu), büyük bir hazine çıkardı. Ve böylece Allah, ona bolca nimet yağdırdı; ve onu ödüllendirdi ve yüceltti. Görünmez Allah lütufkârdır.

Binbir Gece Masalları'ndan. No: 350

(Boş Sayfa)

Ertelenmiş Büyücülük

Santiago şehrinde büyücülük sanatını öğrenmek için yanıp tutuşan bir başpapaz vardı. Toledolu don Illán'ın büyü konusunda herkesten daha bilgili olduğunu duyunca, onu aramaya Toledo'ya yollandı.

Sabah şehre varır varmaz, doğruca don Illán'a gitti ve onu evin arka odalarından birinde otururken buldu. Don Illán başpapazı çok iyi karşıladı ve ziyaret nedenini yemekten sonra söylemesini rica etti. Misafirini rahat bir odaya alan don Illán, papazın ziyaretinden memnuniyet duyduğunu söyledi. Yemekten sonra, başpapaz, don Illán'a neden geldiğini açıkladı ve kendisine büyücülük öğretmesi için yalvardı. Don Illán misafirinin saygıdeğer ve geleceği parlak bir başpapaz olduğunu bildiğini, ama, bilgisinin tümünü ona aktarırsa hizmetinin belki de karşılıksız kalacağını söyledi —çünkü yüksek rütbeli insanlar çoğunlukla buna eğilimlidir. Başpapaz, don Illán'ın cömertliğini hiçbir zaman unutmayacağına ve daima onun emrinde olacağına yemin etti. Anlaşmaya vardıklarında don Illán bü-

yücülük sanatının ancak inzivaya çekilerek öğrenilebileceğini söyledi ve başpapazı elinden tutarak, ortasında koca bir demir halka olan diğer odaya götürdü. Yalnız, bunu yapmadan önce, hizmetçi kıza akşam yemeği için keklik hazırlamasını, ama o emir vermeden kızartmaya başlamamasını söyledi.

Don Illán ve misafiri halkayı kaldırdılar ve iyice aşınmış, döne döne uzanan bir merdivenle o denli derine indiler ki, papaza Tajo Irmağı'nın altındaymışlar gibi geldi. Merdivenin dibinde küçük bir oda, odada da bir kütüphane ve içinde büyü aletleri bulunan bir dolap vardı. Tam kitapları karıştırıyorlardı ki, içeri iki adam girdi ve papaza, amcası olan piskopostan bir mektup getirdiler. Amcası amansız bir hastalığa tutulmuştu ve başpapaz onu ölmeden görmek istiyorsa acele etmeliydi. Bu haber papazı çok sarstı —bir yandan amcası hastalandığı için; diğer yandan da, çalışmalarını yarıda kesmek zorunda kalacağı için. Sonunda kalmayı seçti, bir özür mektubu yazdı ve piskoposa gönderdi.

Üç gün geçti aradan ve yas giysileri içinde birkaç adam, papaza yeni bir mektup getirdiler. Piskopos ölmüştü; yerine birisi seçilecekti ve herkes Tanrı'nın inayetine sığınarak başpapazın seçilmesini diliyordu. Mektupta ona olduğu yerde kalması, seçim sırasında kendisini göstermemesi salık verilmişti.

On gün geçti ve iki iyi giyimli haberci gelip kendilerini başpapazın ayaklarına attılar ve ellerini öpüp piskopos olarak onu selamladılar. Bunları gören don Illán büyük bir mutlulukla yeni piskoposa döndü ve bu denli iyi bir haberin evine ulaşmış ol-

masından dolayı Tanrı'ya şükrettiğini söyledi. Sonra, boşalan başpapazlığa oğlunun getirilmesini istedi. Piskopos, başpapazlığı kendi kardeşine ayırdığını, ama büyücünün oğluna kilisede bir görev bulacağını söyledi ve üçünün birden Santiago'ya gitmesi için yalvardı.

Santiago'ya vardıklarında törenle karşılandılar. Altı ay geçti ve papanın habercileri piskoposa gelip, Toulouse başpiskoposluğunu önerdiler ve boşalan yerine birini atama işini ona bıraktılar. Don Illán bunu duyunca başpiskoposa eski sözünü hatırlatıp, oğlu için istedi boşalan görevi. Başpiskopos piskoposluğu kendi amcasına ayırdığını ama don Illán'ı kayırmaya söz verdiği için oğlunu da yanlarına alarak, hep beraber Toulouse'a gitmeleri gerektiğini söyledi. Don Illán'ın kabul etmekten başka çaresi yoktu.

Toulouse'a ulaştıklarında büyük bir kalabalık törenlerle karşıladı onları. İki yıl geçti ve papanın habercileri başpiskoposa gelip, onu kardinalliğe yükselttiler, yerine birini atama işini de ona bıraktılar. Don Illán bunu öğrenince kardinale eski sözünü hatırlattı ve oğlu için istedi boşalan görevi. Ama kardinal başpiskoposluğu —iyi bir adam olan— dayısına ayırdığını, gene de don Illán ve oğlu ona Roma'ya kadar eşlik ederse güzel bir fırsat doğacağından emin olduğunu söyledi. Don Illán karşı çıktı önce, ama sonunda kabul etmek zorunda kaldı.

Üçü Roma'ya vardığında, büyük bir kalabalık, törenler ve kutlamalarla karşıladı onları. Dört yıl geçti, papa öldü ve bizim kardinal, diğerleri tarafından papalığa seçildi. Bunu öğrenen don Illán,

Yüce Efendi'nin ayaklarını öperek eski sözünü hatırlattı ve boşalan kardinalliği oğlu için istedi. Papa, don Illán'a, ardı arkası kesilmeyen isteklerinden artık bıktığını, kendisini rahatsız etmeye devam ederse onu hapse attıracağını, çünkü don Illán'm büyücüden başka bir şey olmadığını ve Toledo'da büyücülük öğrettiğini bildiğini söyledi.

Zavallı don Illán yalnızca İspanya'ya geri döneceğini açıklayabildi bunun üzerine ve uzun deniz yolculuğu sırasında yiyebileceği birşeyler istedi papadan. Papa bir kez daha reddedince, don Illán (yüzü garip bir ifadeye bürünmüş olarak) sert bir sesle şöyle dedi: «O halde, bu akşam için ısmarladığım keklikleri yemek durumunda kalacağım.»

Hizmetçi kız çıkageldi ve don Illán, keklikleri kızartmasını emretti. O anda papa kendini Toledo'daki yeraltı odasında, bir başpapaz olarak buldu ve utançtan öyle fena oldu ki, ne diyeceğini bilemedi. Don Illán bu sınavın yeterli olduğunu söyledi, başpapazı keklik yemeğinden mahrum ederek ona kapıyı gösterdi ve gayet kibar bir şekilde uğurlayarak iyi bir yolculuk geçirmesini diledi.

Juan Manuel

*Libro de los enxiemplos del Conde
Lucanor et de Patronio'dan (1335).*

Mürekkep Aynası

Tarihte bilinir ki, Sudan'ın en zalim hükümdarı, ülkesini Mısırlı vergi memurlarının açgözlülüğüne terk eden ve 1842'nin Bermahat ayının on dördüncü gününde bir saray odasında ölen Marazlı Yakup'tu. Bazılarına göre, hükümdarı hançerleyerek ya da zehirleyerek öldüren kişi büyücü Abder-Rahman-al-Mas'mudi'dir (bu ad, "Bağışlayıcı Allah'ın Uşağı" olarak çevrilebilir). Ama doğal bir ölümle can vermiş olması daha inandırıcıdır, çünkü, lâkabı Marazlı idi. Kaptan Richard F. Burton, büyücüyle 1853'te konuşmuş ve aşağıda sunduğum öyküyü anlatmıştır:

Kardeşim İbrahim'in, ona ihanet eden zenci Kordofan şeflerinin hain ve işe yaramaz desteğiyle hazırladığı suikast sonucu, Marazlı Yakup'un kalesinde tutuklu yattığım doğrudur. Kardeşimin kafası Adalet'in kan kırmızısı tezgâhı üzerinde kılıçla kesilmişti, ama ben kendimi Marazlı'nın iğrenç ayaklarına atıp büyücü olduğumu ve canımı bağışlarsa ona sihirli lambaninkinden çok daha görkemli şekil ve görüntüler sunacağımı söyledim. Zorba, hemen

kanıtlamamı istedi. Bir dolmakalem, makas, büyük bir yaprak Venedik kâğıdı, mürekkep hokkası, içinde yanan kömür bulunan bir mangal, birkaç kişniş otu tohumu, ve kırk gram aselbent istettim. Kâğıdı altı şerit halinde kestim, ilk beş şeride muskalar ve dua sözleri yazıp, sonuncusuna Yüce Kuran'dan alınmış şu ayeti yazdım: "Ve senin yüzörtünü kaldırdık; ve bugün bakışın delicidir." Sonra Yakup'un sağ elinin avucuna sihirli bir kare çizdim ve çukurlaştırdığı avucunun ortasına mürekkep döktüm. İçinde kendi aksini görüp görmediğini sordum, gördüğünü söyledi. Aselbent ve kişniş tohumlarını mangala attım ve muskaları kömürlerin üstünde yaktım. Sonra ondan görmek istediği görüntüyü tanımlamasını istedim. Bir iki dakika düşünüp «çölün sınırında otlayanların en güzelinden vahşi bir kısarak,» dedi. Avucuna bakınca sakın, yeşil bir otlak gördü, ve biraz sonra yüzünde beyaz bir leke olan, leopar gibi çevik bir at yaklaştı. İlki kadar güzel atların bulunduğu bir sürü istedi benden, ve ufukta bir toz bulutu, sonra da sürüyü gördü. İşte bu an canımın bağışlandığını anladım.

O günden sonra, gökyüzünün doğusu günün ilk ışıklarıyla aydınlandığında, hücreme iki asker girer, beni Marazlı'nın yatak odasına götürürdü; tütsü, mangal ve mürekkep hazırlanmış olurdu odaya girdiğimde. Ve böylece benden istediğini, dünyanın görünebilir şeylerini, ona gösterirdim. Hâlâ nefretle andığım bu adam, şimdi ölmüş olanların ve yaşayanların tüm gördüklerini avucunda tutuyordu: kentler; iklimler; dünyanın bölündüğü krallıklar; yerkürenin böğründe saklı defineler; denizlerinde

sefer yapan gemiler; savaş, müzik ve ameliyat aletleri; güzel kadınlar; hareketsiz yıldızlar ve gezegenler; Allahsızların, iğrenç resimlerini yapmak için kullandıkları renkler; madenlerin ve bitkilerin içlerinde saklı tuttıkları gizemler; tek besinleri Tanrı'yı yüceltmek ve ona tapınmak olan gümüşsü melekler; okullarda ödül dağıtımı; piramitlerin yüreğinde gömülü kuş ve kral putları; dünyayı başında taşıyan öküzün ve onun altındaki balıkların gölgesi; her şeyi bağışlayan Allah'ın kum çölleri; Gaz lambalarıyla aydınlatılmış sokaklar ve insan çılgılığıyla ölen balina gibi, anlatılması olanaksız şeyler gördü. Bir keresinde benden, Avrupa adlı şehri göstermemi istedi. Anacaddesini görmesini sağladım ve sanırım orada, çoğu siyahlar giymiş ve gözlüklü insan selinin arasında gözüne ilişti ilk kez o Maskeli Adam.

Kimi zaman Sudan giysileri içinde, kimi zaman üniformalı, ama yüzü hep örtülü olan bu adam, bundan sonra gördüğümüz her şeyde vardı. Hiçbir görüntüden eksik olmadı, kim olduğunu anlamaya kalkışmadık bile. Mürekkep aynasındaki görüntüler önceleri uçucu ya da hareketsiz olduğu halde şimdi iyice ayrıntılı hale gelmişlerdi; emirlerime gecikmeden uyuyorlar ve zorba onları açıkça görebiliyordu.

Sahnelerin gittikçe artan dehşeti ikimizi de yorgun düşürüyordu tabii. Cezalardan, idamlardan, kıyımlardan, cellat ve acımasızların duyduğu hazdan başka bir şey görmüyorduk.

Böylece geldik Bermahat ayının on dördüncü gününün sabahına. Zalimin eline mürekkep dökül-

müş, aselbent ve kişniş tohumu mangala atılmış, tılsımlar yakılmıştı. İkimizden başka kimse yoktu odada. O gün yüreği idam sahnesi görme isteğiyle kabaran Marazlı, bana hem adil hem de geri dönüşü olmayan bir ceza göstermemi emretti. Davul çalan askerleri, tezgâha serilmiş buzağı derisini, seyirci olma şansına sahip insanları, Adalet'in kılıcını kullanan cellatı görmesini sağladım. Onu görünce hayrete düşen Marazlı bana, «bu cellat, kardeşin İbrahim'i adaletin gerektirdiği şekilde öldüren, ve yardımın olmadan bu görüntülere ulaşabildiğim gün, senin de kaderini bağlayacak olan Ebu Kir'dir,» dedi.

İdam edilecek adamın öne çıkmasını istedi benden. İsteği yerine gelince, idamlık mahkûmun gizemli Maskeli Adam olduğunu gördü, yüzü soldu zorbanın. Adalet yerini bulmadan önce adamın yüzündeki örtüyü açmam emredildi. Bunun üzerine kendimi zorbanın ayaklarma attım ve yalvardım, «ey gelmiş geçmiş zamaların en büyük kralı, bu insan diğerlerine benzemez, çünkü, ne adını, ne de doğduğu şehri biliyoruz. Hesabı benden sorulacak bir günah işlememek için, görüntüyü kurcalamayış göze alamam.»

Marazlı güldü ve kahkahaları dinince, eğer bir günah varsa, onu kendi üstüne alacağına yemin etti. Kılıcı ve Kuran üstüne yemin etti. Bunun üzerine, tutuklunun soyulup buzağı derisine bağlanması, ve maskesinin çıkarılmasını emrettim. Emirlerim yerine geldi. Yakup'un fal taşı gibi açılmış gözleri, yüzü sonunda görebildi —kendi yüzüydü bu. Çılgınca bir korku kaplamıştı içini. Titreyen elini sağ-

iam elimin içine alarak, kendi ölüm törenine tanıklık etmeyi sürdürmesini emrettim. Aynanın öyle etkisindeydi ki, ne gözlerini aynadan ayırabiliyor, ne de avucundaki mürekkebi dökabiliyordu. Görüntüdeki kılıç suçlunun kafasına indiği an, Yakup ben de acıma hissi uyandırmayan bir inilti kopardı ve yere yuvarlandı; ölmüştü.

Övgüler sana; sonsuza dek var olan, sınırsız af ve tükenmeyen cezanın anahtarını elinde bulunduran.

R. F. Burton

Orta Afrika'nın Göller Bölgesi'nden.

(Boş Sayfa)

Muhammed'in Dublörü

Müslümanlar için Muhammed'in adı din ile öyle yakından bağlantılıdır ki, Hazreti İsa, onların cennette Muhammed'i canlandıran biri tarafından yönetilmelerini emretmiştir. Bu görevi her zaman aynı kişi üstlenmez. Bir keresinde, yeryüzündeki yaşamında Cezayirliler tarafından tutsak alınan ve Müslüman olan bir Saksonyalı, bu görevde bulunmuştu. Önceleri Hristiyan olduğu için, onlara İsa'dan bahsetmeye, ve O'nun Hz. Yusuf'un değil, Tanrı'nın oğlu olduğunu söylemeye yeltendi; bu adamın görevden alınması uygun bulundu. Muhammed'in temsilcisinin makamı, yalnız Müslümanlar tarafından görülebilen meşalemsi bir alevle çevrelenmiştir.

Kuran'ı yazan gerçek Muhammed, ona inananlara görünmüyor artık. Bana anlatılanlara göre, önceleri onlara başkanlık etmiş, ama Allah gibi yönetmeye çalıştığından dolayı azledilmiş ve güneye gönderilmişti. Müslüman cemaatinden bir grup, kötü ruhlar tarafından, Muhammed'i Allah yerine koymaları için kışkırtıldılar. Huzursuzluğu yatıştır-

mak için Muhammed toprağın derinliklerinden getirildi ve onlara gösterildi; bu vesileyle onu ben de gördüm. Ferasetten yoksun, sıradan ruhlara benziyordu ve yüzü çok karanlıktı. Şunları söylediğini duydum: «Sizin Muhammed'iniz benim.» Ve bunun üzerine yeniden gömüldü toprağa.

Emanuel Swedenborg
Vera Christiana Religio'dan (1771).

Cömert Düşman

1102 yılında, Magnus Barfod⁵ İrlanda Krallıkları'nın tümünü fethetmişti. Ölmeden önceki gün Dublin Kralı Muirchertach'dan aşağıdaki tebrik mektubunu aldığı söylenir:

*Altın ve fırtına seninle birlikte savaşsın, Magnus Barfod
Bahtın açık olsun çarpışırken yarın, krallığının ovalarında.
Yıldırım gibi vursun soylu ellerin, kılıç ağını örerken,
Kızıl kuşu yem olsun kılıcına karşı duranlar.
Sayısız Tanrın görkeme boğsun seni, kana boğsun.
Gün doğumunda yengi senin olsun, İrlanda'yı çiğneyip ge-
çen kral.*

*Yarın tüm günlerinden daha parlak olsun.
Çünkü son günün olacak. Yemin ediyorum buna, Kral Mag-
nus.*

*Çünkü gün kararmadan yeneceğim seni ve karanlığa gömece-
ğim, Magnus Barfod.*

H. Gering, Anhang zur Heimskringla
(Çeviren: W. S. Merwin) 1893.

(Boş Sayfa)

Bilimin Kusursuzluğu Üzerine

...O İmparatorluk'ta Haritaecılık Sanatı o denli Mükemmellik'e ulaşmıştı ki, Tek bir eyaletin Haritası bütün bir Şehir'i ve İmparatorluk'un kendisinin Haritası bütün bir Eyalet'i kaplıyordu. Zaman içerisinde, bu Ayrıntılı Haritalar biraz eksik bulundu ve Haritacılık Okulu, İmparatorluk'la bire bir Ölçekte bir İmparatorluk Haritası geliştirdi, öyle ki, harita, noktası noktasına gerçeğiyle çakışıyordu. Haritacılık Bilimine daha az önem veren sonraki Kuşaklar, bu Boyuttaki bir haritanın kullanışsız olduğuna karar verdiler ve biraz saygısızlık da ederek onu Güneş ve Yağmur altında yıpranmaya terk ettiler. Batı Çölleri'nde Haritanın yırtılmış Parçaları bugün bile bir Hayvana ya da dilenciye Barınak olabiliyor; Coğrafya Biliminden Tüm Ulusa kalan yalnızca budur.

J. A. Suàrez Miranda
Övgüye Değer Adamların Seyahatleri (1658).

(Boş Sayfa)

NOTLAR

1) Toussaint L'Ouverture: Haitili siyah siyasetçi. Siyah cumhuriyeti kurmak için çalıştı. Napoléon Bonaparte'in Haiti'yi almak üzere gönderdiği Leclerc komutasındaki Fransız ordusuna yenildi; Fransa'da zindana atıldı ve burada öldü (1803). —Ed.

2) Kaptan Hernando de Soto, (1500 - 1542): Peru'yu fetheden ve Mississippi Irmağı'nı keşfeden İspanyol kâşif. —Ed.

3) Bull Run Çarpışmaları: Amerikan İç Savaşı'nda Bull Run Irmağı kıyısındaki çarpışmalar (1861-1862).

4) Billy the Kid'in asıl adı: Henry McCarty. Yargılanırken verdiği ad: William H. Boney. —Ed.

5) Magnus Barford ya da Barfod, (1073-1103): III. Magnus. Norveç kralı. Lakabı, Çıplak Ayaklı Magnus (eski İzlanda dilinde Magnus Barfod). —Ed.

(Boş Sayfa)

KAYNAKÇA

- * Korkunç Kurtarıcı Lazarus Morell
Mississippi'de Hayat, Mark Twain, New York, 1883.
Mark Twain'in Amerikası, Bernard de Voto, Boston, 1932.
- * İnandırıcılıktan Yoksun Düzensi Tom Castro
Britannica Ansiklopedisi, (11. Baskı), Cambridge, 1911.
- * Hanım Korsan Dul Ching
Korsanlık Tarihi, Philip Gosse, Londra, New York, Toronto, 1932.
- * Adaletsizlik Dağıtıcısı Keşiş Eastman
New York Çeteleri, Herbert Asbury, New York, 1928.
- * İlgisiz Katil Bill Harrigan
Silahlı Adamların Yüzyılı, Frederick Watson, Londra, 1931.
Billy the Kid Destanı, Walter Noble Burns, Gordon City, 1926.
- * Onur Kırıcı Görgü Hocası Kôtsuké no Suké
Eski Japon Masalları, A. B. Milford, Londra, 1871.
- * Maskeli Yün Boyayıcısı, Mervli Hakim
İran Tarihi, Sir Percy Sykes, Londra, 1915.
Gül'ün İmhası, Arapça kaynak metinden aktaran: Alexander Schulz, Leipzig, 1927.